

Lahden yhteiskoulun aikuislukio

OPIKELUOHJEITA
KURSSIKUVAUKSET
AIKUISTEN PERUSOPETUS JA
LUKIOKOULUTUKSEEN VALMISTAVA
KOULUTUS (LUVA)
LV. 2021-2022

AIKUISTEN PERUSOPETUS

LUVA-KOULUTUS

Sisälllys

1 OPISKELUOHJEITA	4
1.1 Opiskelutavat	4
1.2 Oppimateriaali ja opiskeluvälineet	4
1.3 Päättöviikko: opetus- tai koepäivä.....	4
1.4 Opiskeluympäristö	5
1.5 Aikuislukion palvelut	5
1.5.1 Tiedottaminen.....	5
1.5.2 Toimisto ja rehtori.....	6
1.5.3 Opettajat	6
1.5.4 Opinto-ohjaaja	6
1.5.5 Erityisopettaja	6
1.5.6 Opiskeluhoito oppivelvollisille ja aikuisten perusopetuksen päättövaihetta suorittaville	7
1.5.7 Oppivelvollisuuden suorittaminen ja koulutuksen maksuttomuus.....	8
1.5.8 Opiskelijan etuudet.....	9
1.5.9 Opiskelijan ilmoitusvelvollisuus	9
1.5.10 Tietosuoja.....	9
2 AIKUISTEN PERUSOPETUS.....	10
2.1 Pääsyaatimukset ja opintojen tavoitteet	10
2.2 Toteutus	11
2.3 Maksut.....	11
2.4 Hakeminen	11
2.5 Opiskelijaksi ottaminen.....	11
2.6 Opinto-oikeudet aikuisten perusopetuksessa	12
2.7 Opiskelijan rooli ja tehtävät	12
2.8 Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen tuntijako	12
2.9 Kurssisuorituksen arviointi.....	12
2.10 Hyväksytyn tai hylätyn kurssin uusiminen	13
2.11 Perusopetuksen koko oppimäärän suoritus	15
2.12 Päättöarvosanojen korottaminen.....	16
2.13 Todistukset.....	17
3 AIKUISTEN PERUSOPETUKSEN KURSSIEN SISÄLLÖT	17

3.1 Äidinkieli ja kirjallisuus, suomen kieli ja kirjallisuus (äi).....	18
3.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (s2)	19
3.3 Toinen kotimainen kieli, B1-oppimäärä (rub1).....	20
3.4 Vieras kieli, englanti, A1-oppimäärä (ena).....	21
3.5 Matematiikka (ma).....	23
3.6 Uskonto (ue).....	24
3.7 Elämäkatsomustieto (et).....	24
3.8 Historia (hi).....	25
3.9 Yhteiskuntaoppi (yh)	25
3.10 Fysiikka (fy).....	26
3.11 Kemia (ke)	26
3.12 Biologia (bi)	27
3.13 Maantieto (ge)	27
3.14 Terveystieto (te).....	27
3.15 Opinto-ohjaus ja työelämätaidot (ot)	28
3.16 Tieto- ja viestintätekniikka (TVT)	28
3.17 työelämään tutustuminen (TET)	29
4 LUKIOKOULUTUKSEEN VALMISTAVA KOULUTUS, LUVA-KOULUTUS	30
4.1 Pääsyaatimukset	30
4.2 Opintojen tavoite	31
4.3 Opintojen rakenne	31
4.4 Opintojakson arviointi.....	32
4.5 Aineryhmän/oppiaineen oppimäärän arviointi	33
4.6 Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen aikana suoritettut perusopetuksen opinnot	33
4.7 Lukiokoulutuksen valmistavan koulutuksen suorittaminen	34
4.8 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot.....	34
5 LUVA -KOULUTUKSEN OPINTOJAKSOJEN SISÄLLÖT.....	35
5.1 Äidinkieli ja kirjallisuus / Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (LVS)	35
5.1.1 Tunnista oma suomen kielen peruskielitaitosi, 2 op (LVS1), pakollinen	35
5.1.2 Kertaa ja vahvista suomen kielen rakenteita, 2 op (LVS2), pakollinen.....	35
5.1.3 Kirjoita erilaisia tekstejä suomen kielellä, 3 op (LVS3), pakollinen.....	35
5.1.4 Kuuntele, puhu ja keskustele, 4 op (LVS4), pakollinen	36
5.1.5 Lue ja analysoi lukemaasi, 2 op (LVS5), pakollinen.....	36

5.1.6 Media- ja digitaidot, 4 op (LVS6), pakollinen	37
5.2 Muut kielet (LVKA, LVKB, LVMA)	37
5.2.1 Perusopetuksessa alkanut kieli (A-kieli, B1-kieli).....	37
5.2.2 Lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa alkava kieli, englannin kieli	38
5.2.3 Opiskelijan oma äidinkieli	39
5.3 MATEMATIIKKA, FYSIIKKA, KEMIA, BIOLOGIA, MAANTIEDE (LVMA, LVFYKE, LVBG)	40
5.3.1 Matematiikka, 3 op (LVMA), pakollinen	40
5.3.2 Fysiikka ja kemia, 1 op (LVFYKE)	40
5.3.3 Biologia ja maantiede, 1 op (LVBG).....	41
5.4 HISTORIA JA YHTEISKUNTAOPPI (LVHY).....	41
5.4.1 Historian perusteita, 2 op (LVHY1), pakollinen.....	41
5.4.2 Suomen yhteiskunta ja kulttuurit, 4 op (LVHY2), pakollinen.....	41
5.5 OPINTO-OHJAUS (LVOP)	42
5.5.1 Opinto-ohjaus, 4 op (LVOP), pakollinen.....	42
5.6 VALINNAISET OPINNOT	42

1 OPISKELUOHJEITA

1.1 Opiskelutavat

Lähiopiskelu

Aikuislukion opiskelijalla on läsnäolovelvollisuus joko lähiopetuksessa tai etäopetuksessa, jollei etäopiskelusta tai itsenäisestä suorittamisesta ole erikseen sovittu. Lähiopiskelu toteutetaan pääsääntöisesti koulussa, Lahden yhteiskoulun tiloissa. Työ- ja sairauspoissaoloista opiskelijan tulee neuvotella opettajan kanssa.

Etäopiskelu

Jos opiskelija ei voi osallistua erityisestä syystä lähiopetukseen, hän voi jatkaa opiskelua etäopiskelijana hyödyntäen aikuislukion tarjoamaa etä- ja verkko-opetusta. Opiskelijan on oltava yhteydessä kurssin opettajaan ja sovittava opettajan kanssa etäopiskelutavasta. Kurssin opettajan on oltava tietoinen, että opiskelija suorittaa kyseistä kurssia osallistumatta joko osittain tai kokonaan lähiopetukseen.

Kurssin suorittaminen itsenäisesti

Itsenäinen opiskelu on sitä, että opiskelija osallistuu opetukseen osittain tai ei osallistu lainkaan. Aikuislukion opiskelija voi suorittaa perusopetuksen oppimäärän tai yksittäisen kurssin joko osittain tai kokonaan itsenäisesti. Opiskelijan on keskusteltava tarpeesta suorittaa opintoja itsenäisesti opinto-ohjaajan tai rehtorin kanssa.

1.2 Oppimateriaali ja opiskeluvälineet

Opiskelija saa oppimateriaalin koulusta. Opiskelija on käytettävissä myös tietokone koulussa.

1.3 Päätöviikko: opetus- tai koepäivä

Jakson lopussa on päätöviikko, jossa voidaan järjestää joko opetusta tai koe. Jos päätöviikolla ei ole koetta, kokeeseen varattu aika eli 120 min käytetään opetukseen ja oppimispalautteen antamiseen. Opettaja arvioi oppimista ja antaa siitä palautetta opiskelijoille. Annettu palaute edistää opiskelijan motivaatiota ja oppimista.

Päätöviikolla mahdollisesti järjestettävät kokeet alkavat päätöviikon järjestyksen mukaan, joka on kurssitarjottimessa. Tarkemmat tiedot koepaikasta, päivästä ja kellonajasta saa kurssin aikana. Koe tehdään yleensä siinä luokassa, missä on ollut kurssin opetus. Matkapuhelin on oltava ehdottomasti suljettuna laukussa tai repussa. Matkapuhelinta ei saa pitää pulpetilla, eikä taskussa.

Kurssin opettaja palauttaa kokeen viimeistään uuden jakson 4. opetusiltaan mennessä. Opettaja ilmoittaa opiskelijoille, milloin ja missä kokeet palautetaan. Koepaperin voi saada takaisin vain opettajan ennakkoon ilmoittamana aikana ja ilmoittamassa paikassa. Jos opiskelija haluaa saada kokeensa palautettuna kotiosoitteeseen, hän tuo opettajalle kirjekuoren postimerkkeineen. Kuoressa

tulee olla postimerkki, opiskelijan nimi ja osoite. Opettaja tallentaa kurssin arvosanat koulun oppilashallinto-ohjelmaan viimeistään seuraavan jakson 4. opetuspäivänä. Opiskelija voi tarkastella omia suorituksiaan ja kurssista saatuja merkintöjä oppilashallinto-ohjelman kautta. Opiskelija voi myös halutessaan tulostaa omat suorituksensa opintokorttina. Virallisen opintokirjanotteen, jonka rehtori allekirjoittaa saa pyydettäessä toimistosta viikon kuluttua jakson päättymisestä.

1.4 Opiskeluympäristö

Lahden yhteiskoulun aikuislukio noudattaa Lahden yhteiskoulussa laadittuja järjestyssääntöjä. Järjestyssäännöt ovat kokonaisuudessaan nähtävillä ilmoitustaululla. Tupakointi on ehdottomasti kielletty koulun sisätiloissa ja piha-alueella. Koulu ei vastaa naulakoihin jätetyistä vaatteista, laukuista tai muista tavaroista. Matkapuhelin tulee olla suljettuna oppituntien ja kokeiden aikana. Autojen paikoitus piha-alueella ei ole sallittu opiskelijoille. Opetus on ajankäytön suhteen tiivistä ja tehokasta ja vaatii ehdotonta työrauhaa. Häiritsijä voidaan poistaa oppitunnilta. Opiskelija menettää oikeutensa osallistua opetukseen ja kokeeseen, jos hän vielä huomautuksen jälkeen aiheuttaa häirintää oppitunneilla. Kaikilla opiskelijoilla on oltava mahdollisuus turvalliseen ja rauhalliseen opiskelu ympäristöön.

Jokainen opiskelija ja henkilökuntaan kuuluva huolehtii osaltaan turvallisuudesta, kun noudattaa järjestyssääntöjä ja annettuja ohjeita.

- Tupakointi on ehdottomasti kielletty koulun sisätiloissa ja piha-alueella!
- Koulu ei vastaa naulakoihin jätetyistä vaatteista, laukuista tai muista tavaroista. Pidä huoli omaisuudestasi! Kysy kadottamaasi omaisuutta siivoojilta tai toimistosta.
- Matkapuhelimen on oltava suljettuna oppituntien ja kokeiden aikana.
- Autojen paikoitus piha-alueella ei ole sallittu opiskelijoille. Mikäli kieltoa rikotaan, seuraamuksena on pysäköintisakko.
- Opetus on ajankäytön suhteen tiivistä ja tehokasta ja vaatii ehdotonta työrauhaa! Häiritsijä voidaan poistaa oppitunnilta. Opiskelija menettää oikeutensa osallistua opetukseen ja kokeeseen, jos hän vielä huomautuksen jälkeen aiheuttaa häirintää oppitunneilla.
- Kaikilla opiskelijoilla on oltava mahdollisuus turvalliseen ja rauhalliseen opiskelu ympäristöön!

1.5 Aikuislukion palvelut

1.5.1 Tiedottaminen

Opiskelijan tapahtumakalenteri osoitteessa: [Aikuislukion tapahtumakalenteri](#)

Aikuislukion Internet-kotisivut: [Aikuislukion etusivu](#)

Opiskelijoiden ilmoitustaulu aikuislukion toimiston vieressä

Sähköinen ilmoitustaulu eli ILMO (aulassa, käytävissä)

Tapahtumakalenterissa on ajankohtaista tietoa opiskelusta, kursseista ja opintoihin liittyvistä asioista. Tiedotteet ovat nähtävissä myös aikuislukion toimiston vieressä olevalla koulun ilmoitustaululla. Toimistossa on kaikki aikuislukiossa käytössä olevat lomakkeet. Jos jokin asia on epäselvä, kannattaa aina kysyä rehtorilta, opinto-ohjaajalta, koulusihteeriltä tai opettajalta.

1.5.2 Toimisto ja rehtori

Aikuislukion toimisto palvelee opiskelijoita kaikissa opiskeluun liittyvissä asioissa. Toimiston puhelinnumero on 03 876 9050 ja sähköpostiosoite aikuislukio@lyk.fi

Aikuislukion rehtorina toimii Riitta Yrjänä. Rehtorin työhuone sijaitsee toimistossa. Rehtorin puhelinnumero on 044 0885 501 ja sähköpostiosoite riitta.yrjana@lyk.fi

1.5.3 Opettajat

Jos opiskelija haluaa saada yhteyden aineenopettajaan, suosittelemme käytettäväksi ensisijaisesti oppilashallinto-ohjelmaa ja sen viestimahdollisuutta. Opettajaluettelo on osoitteessa: <http://www.lyk.fi/aikuislukio/aikuislukion-opettajat/>

1.5.4 Opinto-ohjaaja

Aikuislukion opinto-ohjaajana toimii Enni Rantahalme. Aineenopettajat ja henkilökunta osallistuvat kaikkien aikuislukion opiskelijoiden neuvontaan ja ohjaukseen.

Opiskelijoiden ohjaukseen kiinnitetään erityistä huomiota. Opiskelijat pääsevät henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun aina tarpeen vaatiessa. Ohjaaja avustaa opiskelijaa henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnassa. Ohjauksessa laaditaan opinto-ohjelma, jossa otetaan huomioon opiskelijan aikaisempi koulutus ja tavoitteet. Opiskelija saa halutessaan myös opiskeluteknistä ohjausta. Opinto-ohjaaja neuvoo myös urasuunnitteluun ja jatko-opintoihin liittyvissä kysymyksissä. Opiskelija voi käydä toimistossa varaamassa ajan opinto-ohjaajan ajanvarauslistasta. Opinto-ohjaukseen voi varata ajan myös puhelimitse aikuislukion toimistosta puh. (03) 876 9050 tai suoraan opinto-ohjaajalta puh. 044 4885 562.

1.5.5 Erityisopettaja

Aikuislukion erityisopettajana toimii Johanna Kivekäs, johanna.kivekas@lyk.fi

Erityisen tuen tarkoituksena on auttaa ja tukea opiskelijaa siten, että hänellä on tasavertaiset mahdollisuudet suorittaa opintonsa. Jos oppimisvaikeuksia ilmenee, opiskelija keskustelee asiasta erityisopettajan kanssa tai rehtorin, opinto-ohjaajan tai aineenopettajan kanssa. Vaihtoehtoisia suoritustapoja voivat olla korvaavat kirjalliset suoritukset, itsenäinen opiskelu tai mahdollisuus suorittaa kurssiin liittyvät tehtävät tai koesuoritus myöhemmin.

Opiskelija voi olla erityisen tuen tarpeessa opintojensa aikana, jos esimerkiksi oppimisvaikeuksien syynä on lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeus (lukihäiriö).

Opettaja voi myöntää tilapäisesti kurssikokeen tekemiseen lisäaikaa noin 15 min. Jos lisäajan tarve on jatkuva ja tarpeella on selkeä syy, opiskelijan tulee sopia asiasta rehtorin tai opinto-ohjaajan kanssa. Kokeen tekemiseen voidaan järjestää esimerkiksi sairauden perusteella erillinen tila. Erillistä

tilaa voi tarvita, jos opiskelijalla on keskittymisvaikeus, paniikkihäiriö tms. vaiva, joka häiritsee kokeen tekemistä samassa tilassa kuin muut opiskelijat. Erillisen tilan järjestämisestä tulee neuvotella ja sopia hyvissä ajoin rehtorin tai opinto-ohjaajan kanssa. Rehtori tekee tarvittaessa päätöksen erityisjärjestelyistä.

1.5.6 Opiskeluhoito oppivelvollisille ja aikuisten perusopetuksen päättövaihetta suorittaville

Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa on oma rehtori, opinto-ohjaaja ja erityisopettaja, jotka muodostavat aikuislukion opiskeluhoitoryhmän. Tarvittaessa toimitaan yhteistyössä Lahden yhteiskoulun opiskeluhoitoryhmien kanssa. Yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän tueksi voidaan perustaa tarvittaessa tapauskohtainen asiantuntijaryhmä opiskeluhoillon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Käsiteltävästä asiasta sovitaan opiskelijan ja/tai opiskelijoiden kanssa.

Aikuislukion kaikissa toiminnoissa pyritään ottamaan vastaan jokainen opiskelija yksilönä. Opiskelijoita kannustetaan ja motivoidaan opintojen saattamiseksi päätökseen. Aikuislukiossa pyritään havaitsemaan ajoissa opiskelijoiden opiskeluvaikeudet tai muut asiat, jotka estävät häntä täysipainoisesti keskittymästä opiskeluun. Oppimisvaikeuksissa tai muissa opiskeluun vaikuttavissa asioissa opiskelijan kannattaa hyvissä ajoin kääntyä opinto-ohjaajan ja erityisopettajan puoleen. Muista opiskeluhoillon palveluista saa lisätietoa aikuislukion toimistosta, opinto-ohjaajalta ja erityisopettajalta.

Koulutyön järjestelyissä pyritään selkeyteen. Opiskelijoiden toiveet ja viestit pyritään ottamaan huomioon kaikissa järjestelyissä. Koulussa suositetaan keskustelemaa ja erilaisuutta ymmärtävää ilmapiiriä. Opiskelija kohdataan yksilönä, jolla on omat persoonalliset oppimisvalmiutensa ja oma yksilöllinen elämäntilanteensa.

Lahden yhteiskoulun opiskelijahuollon palvelut kuuluvat seuraaville Lahden yhteiskoulun aikuislukion opiskelijoille:

- oppivelvollisuutta suorittaville
- aikuisten perusopetuksen päättövaihetta suorittaville, joiden tavoitteena on suorittaa perusopetuksen päättötodistus.

Lahden yhteiskoulun opiskelijahuollon palveluihin kuuluvat opiskelijaterveydenhoito, koulukuraattori ja koulupsykologi. Opiskelijahuolto toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoiltoona. Yksilöllistä opiskeluhoilto toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suosituksellaan. Yksilökohtainen opiskeluhoilto voi olla opiskelijan tukena tunne-elämään, itsetuntemukseen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä. Yksilölliseen opiskeluhoiltoon kuuluu myös opiskelutaitojen, opiskelukyvyn ja -motivaation sekä elämännhallinnan lisääminen.

Opiskeluhoiltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskelijalle sekä myös alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajalle annetaan tietoa opiskelijan oikeuksista, opiskelijahuollon toimintatavoista ja tietojen käsittelystä yksilökohtaisessa opiskeluhoillossa. Opiskeluhoillossa noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Yhteisöllinen opiskeluhoito on osa aikuislukion toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia ja terveyttä. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä.

1.5.7 Oppivelvollisuuden suorittaminen ja koulutuksen maksuttomuus

Oppivelvollisuuslaki on voimassa 1.8.2021 alkaen. Oppivelvollisuus laajenee 18 ikävuoteen asti. Oppivelvollisuuden suorittaminen koskee ensimmäisen kerran keväällä 2021 peruskoulun 9. luokalla olevia eli vuonna 2005 syntyneitä. Tämän jälkeen oppivelvollisuus koskee kaikkia peruskoulusta toiselle asteelle siirtyviä nuoria. Oppivelvollisuus ei koske henkilöitä, joiden oppivelvollisuus on päätynyt ennen 1.1.2021. Oppivelvollisuus päättyy, kun opiskelija täyttää 18 vuotta tai jos opiskelija ennen 18 ikävuotta suorittaa toisen asteen tutkinnon.

Oppivelvollisuutta suorittavan opintojen edistymistä seurataan. Oppivelvollisen huoltajan tai muun laillisen edustajan tehtävät ja vastuu on huolehtia ensisijaisesti siitä, että nuori suorittaa oppivelvollisuuden. Alle 18-vuotiaan huoltajalle myönnetään henkilökohtaiset tunnukset koulun käyttämään oppilashallinto-ohjelmaan, josta opiskelija tai hänen huoltajansa voivat seurata opintojen edistymistä ja työskentelyä. Mikäli opiskelijalle kertyy hyväksytyjä opintosuorituksia vähemmän kuin kaksi / periodi, tulee opiskelijan hakeutua keskustelemaan asiasta opinto-ohjaajan kanssa. Aikuislukion opiskeluhoitoryhmä seuraa säännöllisesti opiskelijan edistymistä ja on tarvittaessa yhteydessä opiskelijaan tai alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajaan.

Aikuislukiossa oppivelvollisuutta suorittavalla opiskelijalla on oltava poissaololleen aina hyväksyttävä syy: sairaus tai lyhytaikainen syy. Aineen opettaja merkitsee yksittäisen poissaolon oppilashallinto-ohjelmaan. Oppivelvollisuutta suorittavan opiskelijan huoltajan on selvitettävä poissaolon syy oppilashallintojärjestelmään. Jos poissaolon syy puuttuu toistuvasti, aikuislukion opiskeluhoitoryhmä on yhteydessä opiskelijan huoltajaan. Jos poissaoloja kertyy paljon ja useilta eri kursseilta tai opintojaksoista, aikuislukion opiskeluhoitoryhmä ottaa yhteyttä opiskelijaan ja tarvittaessa opiskelijan huoltajaan.

Luvan lyhytaikaiseen poissaoloon, enintään viikko, myöntää aikuislukion rehtori. Opiskelijan on anottava lyhytaikainen poissaolo kirjallisesti viimeistään viikkoa ennen aiottua poissaoloa.

Koulutus on oppivelvolliselle maksutonta. Maksuttomuus tarkoittaa oikeutta maksuttomaan koulutukseen syksyllä 2021 aloitetussa koulutuksessa. Oikeus koulutuksen maksuttomuuteen kestää sen kalenterivuoden loppuun, jolloin opiskelija täyttää 20 vuotta. Koulutuksen maksuttomuus koskee tutkintotavoitteista koulutusta ja nivelvaiheen koulutuksia.

Oppivelvolliselle maksuttomia ovat: opetus, yksi maksuton ateria koulupäivän aikana, oppimateriaali, työvälineet, lukion oppimäärän päätteeksi suoritettavan ylioppilastutkinnon suorittamiseksi edellytettävät 5 koetta sekä niiden osalta hylättyjen kokeiden uusiminen, vähintään 7 kilometrin pituiset koulumatkat ja opiskelijahuollon palvelut.

Oppivelvollisuutta suorittavat opiskelijat kuuluvat Lahden yhteiskoulun opiskelijahuollon palveluiden piiriin. Opiskelijahuollon palveluihin kuuluvat opiskelijaterveydenhoito, kuraattori ja psykologi. Aikuisten lukiokoulutuksessa on oma opinto-ohjaaja ja erityisopettaja.

1.5.8 Opiskelijan etuudet

Aikuisten perusopetuksen päätoiminen opiskelija on oikeutettu saamaan maksuttoman kouluruuan, oppikirjat, opiskeluvälineet ja opiskelijahuollon palvelut. Perusopetuksen ja LUVA-koulutuksen opiskelu katsotaan päätoimiseksi opiskeluksi. Kela vastaa kaikista opintotukeen liittyvistä asioista www.kela.fi/

1.5.9 Opiskelijan ilmoitusvelvollisuus

Opiskelijalla on velvollisuus ilmoittaa toimistoon viipymättä mahdollisista henkilö- ja yhteystietojen muutoksista. Osoitteenmuutoksesta on tehtävä kirjallinen ilmoitus. Nimenmuutos on todistettava.

Opintojen väliaikaisesta keskeyttämisestä on ehdottomasti jätettävä ilmoitus toimistoon, mikäli keskeytys kestää enemmän kuin yhden jakson. Mikäli opiskelija suunnittelee keskeyttävänsä opintonsa aikuislukiossa kokonaan, on hänen keskusteltava asiasta ensin opinto-ohjaajan tai rehtorin ja huoltajan kanssa. Alle 18-vuotias voi keskeyttää opiskelunsa aikuislukiossa vain huoltajan suostumuksella. Keskeytysilmoituksen saa opinto-ohjaajalta tai aikuislukion toimistosta.

1.5.10 Tietosuoja

Lue Lahden yhteiskoulun tietosuojaseloste: <http://www.lyk.fi/tietosuojaseloste/>

2 AIKUISTEN PERUSOPETUS

Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa on mahdollisuus suorittaa aikuisille tarkoitetun perusopetuksen oppimäärä. Aikuisten perusopetuksen päättövaihe vastaa nuorten peruskoulussa vuosiluokkia 7-9.

2.1 Pääsyaatimukset ja opintojen tavoitteet

Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa järjestetään aikuisten perusopetuksen päättövaiheen opetusta (vastaa nuorten peruskoulun vuosiluokkia 7-9).

Aikuisten perusopetus on tarkoitettu opiskelijalle, joka

- on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavat opinnot tai
- ei ole suorittanut perusopetusta loppuun.

Aikuisten perusopetus sopii sekä nuorille että aikuisille opiskelijoille.

Oppivelvollisuuslaki 1214/2020, 5 § astuu voimaan 1.8.2021. Lain mukaan oppivelvollisuus päättyy, kun oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai kun oppivelvollinen on suorittanut toisen asteen tutkinnon.

- Oppivelvollinen, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavat opinnot, mutta suomen kielen taito ei ole vielä riittävä toisen asteen opintojen aloittamiseen, voi suorittaa oppivelvollisuuttaan aikuisten perusopetuksessa.
- Oppivelvollinen, joka ei ole suorittanut perusopetuksen oppimäärää lukuvuoden päättyessä sinä kalenterivuonna, jona hän täyttää 17 vuotta, voi suorittaa oppivelvollisuutta osallistumalla aikuisten perusopetukseen.

Jokaiselle opiskelijalle laaditaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelma.

Aikuislukiossa voi

- suorittaa peruskoulun loppuun, jos se on joskus jäänyt kesken tai sitä ei ole suoritettu
- korottaa oman valinnan mukaan perusopetuksen päättötodistuksen arvosanoja
- kerrata perusopetuksen päättövaiheen oppiaineiden tietoja ja taitoja
- suorittaa perusopetuksen päättövaiheen opintoja.

Tavoite 1: Peruskoulu loppuun

Kun perusopetuksen oppimäärä, 46 kurssia on suoritettu, opiskelijalle kirjoitetaan perusopetuksen päättötodistus. Perusopetuksen suoritettuaan opiskelija voi hakeutua suoraan toisen asteen koulutukseen: lukiokoulutukseen tai ammatilliseen koulutukseen.

Tavoite 2: Peruskoulun arvosanojen korottaminen

Jos opiskelijan tavoitteena on korottaa aikaisemmin suoritettujen oppiaineiden päättöarvosanaa, arvosana korottuu, jos suoritettavien kurssien keskiarvo on parempi kuin päättötodistuksen päättöarvosana. Korotetuista arvosanoista saa erillisen todistuksen. Korotettua arvosanaa voi käyttää esimerkiksi seuraavassa yhteishaussa.

Tavoite 3: Peruskoulun tietojen kertaaminen

Peruskoulun tietoja voi myös kerrata ennen lukio-opintojen aloittamista. Perusopetuksen oppiaineista voi valita yhden tai useamman oppiaineen. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen oppiaineita ovat:

- äidinkieli ja kirjallisuus tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus
- toinen kotimainen kieli, B1-ruotsi
- vieras kieli, A1-englanti
- matematiikka
- uskonto / elämäkatsomustieto
- historia ja yhteiskuntaoppi
- fysiikka ja kemia
- biologia, maantieto ja terveystieto
- opinto-ohjaus ja työelämätaidot
- tieto- ja viestintäteknikka.

2.2 Toteutus

Koulutuksen järjestäjänä on Lahden yhteiskoulun aikuislukio. Opetus toteutetaan neljänä päivänä viikossa (ma-to) klo 10.15-15.55 Lahden yhteiskoulussa, osoitteessa Kirkkokatu 2. Opiskelijalle tehdään yksilöllinen opinto-ohjelma ja lukujärjestys.

2.3 Maksut

Tavoite 1: Opiskelu on päätoimista. Opetus on maksutonta. Opiskelija on oikeutettu saamaan koulusta oppikirjat, koulupäivinä lounaan ja opiskeluhuollon palvelut.

Tavoite 2 ja 3: Opiskelu on sivutoimista. Opetus on maksutonta opetusta, jos opiskelija ei opiskele samaan aikaan muussa oppilaitoksessa. Muutoin maksu on 120 € / kurssi.

2.4 Hakeminen

Opiskelijaksi voi hakeutua joustavasti lukuvuoden aikana, jatkuvan haun periaatteella. Opiskelija ilmoittautuu opiskelijaksi aikuislukion toimistossa, Kirkkokatu 2. Opinto-ohjausaika sovitaan ilmoittautumisen yhteydessä.

2.5 Opiskelijaksi ottaminen

Aikuislukion rehtori vastaa aikuislukion opiskelijaksi ottamisesta. Jokaiselle opiskelijalle tehdään henkilökohtainen opiskelusuunnitelma opiskelijan opiskelutavoitteen mukaan.

Jos opiskelija hakee muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamista, tulee hänen esittää selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Käytännössä uusi opiskelija toimittaa todistukset aikaisemmista opinnoistaan tai osaamisestaan opinto-ohjaajalle. Opinto-ohjaaja kiinnittää opintojen laajuuteen huomiota.

Jos opiskelija haluaa jatkaa aikaisemmin keskeytyneitä perusopetuksen opintoja aikuislukiossa, toimittaa hän muusta oppilaitoksesta saamansa erotodistuksen opinto-ohjaajalle. Opinto-ohjaaja voi lukea aikaisemmat lukio-opinnot hyväksi huomioiden aikuislukion erilainen opetussuunnitelma ja tuntijako nuorten lukiokoulutukseen verrattuna. Ammatilliset opinnot voidaan lukea hyväksi siinä määrin kuin ne voidaan katsoa vastaavan lukiossa suoritettavia opintoja. Opinto-ohjaaja kirjaa aikuislukiossa suoritettavan oppimäärän opiskelijan opinto-ohjelmaan, jonka toteuttamiseen opiskelija sekä koulu sitoutuvat.

2.6 Opinto-oikeudet aikuisten perusopetuksessa

Aikuisten perusopetuksen päättövaihe on suoritettava kahdessa vuodessa. Jos opinnot eivät edisty suunnitellusti, on erittäin tärkeää, että opiskelija ilmoittaa opinnot väliaikaisesti keskeytyneeksi. Keskeyttämisaikeista on aina ensin keskusteltava opinto-ohjaajan kanssa. Lupaa opiskeluoikeuden väliaikaiseen keskeyttämiseen haetaan aikuislukion rehtorilta. Väliaikaisen keskeytyksen aikana opintoaika ei kulu hukkaan.

2.7 Opiskelijan rooli ja tehtävät

Opiskelu vaatii opiskelijan omaa työtä. Opiskeluun on sitouduttava, jotta opinnot edistyvät. Koulussa eikä oppitunneilla voi oppia kaikkea, joten itsenäiselle opiskelulle on annettava aikaa ja tilaa. Opiskelusta on kannettava oma vastuu.

Jos opiskelijalla on oppimisvaikeuksia tai muita ongelmia, jotka vaikuttavat opiskeluun, niihin saa tarvittaessa koululta tukea. Opiskelija saa tukea opinto-ohjaajalta, erityisopettajalta ja aineen opettajilta. Ohjaukseen tulee hakeutua omaehtoisesti.

Opintojen edistyminen edellyttää lähiopetuksen oppitunneilla läsnäoloa. Lähiopetus auttaa tiedon rakentamisessa. Oppimisen edellytys on kuitenkin opiskelijan oma halu oppia. Aikuisten perusopetuksessa on läsnäolovelvollisuus, jollei opintojen itsenäisestä suorittamisesta ole erikseen sovittu.

2.8 Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen tuntijako

Aikuisten perusopetuksen opiskelija noudattaa aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Aikuisten lukiokoulutuksessa noudatetaan 1.8.2016 voimaan astunutta aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelmaa. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen opintojen oppimäärä on vähintään 46 kurssia, joista 39 on pakollista kurssia. Opiskelija sisällyttää oppimäärään vähintään 7 valinnaista kurssia. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen tuntijako on esitelty kuviossa 1.

2.9 Kurssisuorituksen arviointi

Oppiaineiden kaikki pakolliset ja valinnaiset kurssit arvioidaan numeroin tai sanallisesti. Numeroarvostelussa käytetään asteikkoa 4-10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä sekä 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Valinnaisista oppiaineista tieto- ja viestintätekniikka sekä työelämään tutustuminen arvioidaan sanallisesti käyttäen suoritusmerkintää S.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen kohdalla on kuvattu.

Jos opiskelija opiskelee kurssin kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Kurssin tavoitteiden saavuttamista on myös tällöin arvioitava riittävän laaja-alaisesti. Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksyttyä suoritusta, jotta se voidaan laskea oppiaineen oppimäärään.

O-merkintä

Mikäli opiskelijan osaamista ei voida arvioida, kurssi merkitään O-merkinnällä. Opiskelija on tällöin osallistunut opetukseen tai ohjaukseen, mutta ei ole suorittanut esimerkiksi kurssiin liittyviä tehtäviä niin, ettei niiden pohjalta voida osaamisen arviointia tehdä. O-merkintä ei ole kurssin arvosana eikä sitä lasketa kurssikertymään. Opiskelijalla on mahdollisuus täydentää suoritustaan opintojen aikana niin, että osaamisen arviointi on mahdollista. Jos opiskelija ei täydennä suoritustaan, opettaja merkitsee kurssin keskeytyneeksi.

K-merkintä

Jos opiskelija ei osallistu opetukseen tai ohjaukseen riittävästi tai kurssin suorittamisesta itsenäisesti tai muulla tavalla ei ole sovittu, osaamista ei voida arvioida. Kurssi merkitään keskeytyneeksi K-merkinnällä. Keskeytynyttä kurssia ei lasketa kurssikertymään.

2.10 Hyväksytyn tai hylätyn kurssin uusiminen

Opiskelijalle annetaan mahdollisuus uusia hyväksyttyä ja hylättyä kurssiarvosanaa osoittamalla osaamista kurssin keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Arvosanaa voi uusia seuraavasti:

- sovitulla osaamisen lisänäytöllä
- uusintakokeessa
- suorittamalla kurssi kokonaisuudessaan uudelleen.

Lukuvuodessa on kaksi uusintakoepäivää, joissa voi uusia hylättyä arvosanaa kokeella. Kurssin voi uusia suorittamalla kurssi kokonaisuudessaan uudelleen. Opiskelija ilmoittautuu kurssille ennakoon ja osallistuu opetukseen, tekee tarvittavat kurssiin liittyvät tehtävät sekä osallistuu kurssiin liittyviin loppukokeeseen.

Kuvio 1: Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen tuntijako

AIKUISTEN PERUSOPETUKSEN PÄÄTTÖVAIHEEN TUNTIJAKO

	<u>Pakolliset</u>	<u>Valinnaiset</u>
Kielet yhteensä vähintään	20	
- äidinkieli ja kirjallisuus, suomen kieli ja kirjallisuus (äi) tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (s2)	9	
- toinen kotimainen kieli, B1 (rub)	5	
- vieras kieli, englanti, A-kieli (ena)	6	
Matematiikka (ma)	8	
Uskonto / elämäkatsomustieto (u, et)	1	
Yhteiskunnalliset oppiaineet		
- historia (hi)	1	
- yhteiskuntaoppi (yh)	2	
Luonnontieteelliset oppiaineet		
- fysiikka (fy)	1	
- kemia (ke)	1	
- biologia (bi)	1	
- maantieto (ge)	1	
Terveystieto (te) *)	1	
Opinto-ohjaus ja työelämätaidot (ot)	2	
Valinnaiset kurssit vähintään		10
Muu perusopetukseen soveltuva oppiaine ja aihealue		
- muu vieras kieli		
- taide- ja taitoaine		
- tieto- ja viestintäteknologia		
- oppiaineiden ja aineryhmien tukikurssit		
- ammatillisia opintoja		
- lukio-opintoja		
- työelämään tutustumista		
- muita aikuisten perusopetukseen soveltuvia kursseja		
	Opiskelija suorittaa	>7
	yhteensä vähintään	46 kurssia

*) Terveystieto on pakollinen, jos terveystiedon opintoja ei ole sisältynyt opiskelijan aiempiin perusopetuksen opintoihin.

2.11 Perusopetuksen koko oppimäärän suoritus

Aikuisten perusopetuksen koko oppimäärä sisältää vähintään 46 päättövaiheen kurssia.

Opiskelija on suorittanut aikuisten perusopetuksen koko oppimäärän, kun hän on suorittanut hyväksytysti kaikkien henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaansa kuuluneiden oppiaineiden oppimäärät. Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisista oppiaineen pakollisista ja valinnaisista kursseista. Valinnaiset kurssit ovat joko tuntijaon mukaisen oppiaineiden kursseja tai muita perusopetukseen soveltuvien aineiden ja aihealueiden kursseja.

Opiskelijan tulee opiskella vähintään yhtä kieltä A-kielen oppimäärän mukaisesti. Opiskelijan tulee suorittaa kielistä yhteensä vähintään 20 kurssia, joista äidinkieltä ja kirjallisuutta vähintään 4 kurssia. Eri kielten pakollisten kurssien määrästä säädetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Opiskelijan suorittamia aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen kursseja ei oteta huomioon laskettaessa perusopetuksen oppimäärän vähimmäiskurssimäärää (46 kurssia, rangaistuslaitoksessa 30 kurssia). Poikkeuksen tästä muodostaa terveystieto, joka hyväksiluetaan mikäli opiskelija on suorittanut terveystiedon kurssin aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa.

Päättöarvosanan muodostaminen perustuu opiskelijan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit.

Päättöarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päättöarvioinnissa.

Aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi ja terveystieto. Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanoihin 5, 7, 8 ja 9 vaadittavan osaamisen tason kussakin oppiaineessa.

Muut perusopetukseen soveltuvat oppiaineet ja aihealueiden kurssit arvioidaan Lahden yhteiskoulun aikuislukion järjestämässä aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa sanallisesti käyttäen suoritusmerkintää = S. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen ja aikuisten lukiokoulutuksen kurssit arvioidaan siten, kuin ne koulutusten opetussuunnitelmissa määrätään.

Jos opiskelija on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen tai vieraiden kielten oppimääriä, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos opiskelija on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Oppiaineen pakollisista ja valinnaisista kursseista opiskelijalla saa olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään seuraavasti:

Suoritettuja pakollisia ja valinnaisia kursseja yhteensä	joista voi olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään
1–2 kurssia	0
3–5 kurssia	1
6–8 kurssia	2
9 tai enemmän	3

Oppiaineen oppimäärän arvioinnissa ja päättöarvosanan määräytymisessä näitä periaatteita noudatetaan koskien myös niitä opiskelijoita, jotka on otettu opiskelijoiksi tarkoituksenaan suorittaa ainoastaan yhden tai useamman oppiaineen oppimäärä tahi korottaa sen tai niiden arvosanoja.

2.12 Päättöarvosanojen korottaminen

Perusopetuksen päättöarvosanoja voi korottaa. Opiskelija suorittaa oppiaineessa korottamiseen vaaditun kurssimäärän. Aineen opettaja arvioi opiskelijan osallistumisen ja annettujen näyttöjen perusteella korottuuko päättöarvosana ja määrää uuden päättöarvosanan. Seuraavassa taulukossa on ohjeet perusopetuksen päättöarvosanojen korottamiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus	suoritettava vähintään 2 perusopetuksen kurssia
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus	suoritettava vähintään 4 perusopetuksen kurssia
Toinen kotimainen kieli, B1-ruotsi	suoritettava vähintään koko kurssikokonaisuus 1-3
Vieras kieli, A1-englanti	suoritettava vähintään kurssit 5-7
Matematiikka	suoritettava vähintään opintokokonaisuus 1-4
Uskonto ja elämäkatsomustieto	suoritettava vähintään 1 pakollinen kurssi kyseisessä aineessa
Historia	suoritettava vähintään 1 pakollinen kurssi
Yhteiskuntaoppi	suoritettava vähintään pakolliset kurssit 1-2
Fysiikka	suoritettava vähintään 1 pakollinen kurssi
Kemia	suoritettava vähintään 1 pakollinen kurssi
Biologia	suoritettava vähintään 1 pakollinen kurssi
Maantiede	suoritettava vähintään 1 pakollinen kurssi
Terveystieto	suoritettava vähintään 1 pakollinen kurssi

Jos suoritettavien kurssien keskiarvo on parempi kuin päättötodistuksessa oleva päättöarvosana, on oppiaine korotettu. Opiskelijalle annetaan Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta, jonka voi liittää päättötodistuksen liitteeksi. Uutta päättötodistusta ei kirjoiteta.

2.13 Todistukset

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa käytettävät todistukset ovat:

1. Erotodistus

- Erotodistus annetaan opiskelijalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta.
- Jos opiskelija saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus järjestetään Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.
- Erotodistukseen liitetään opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma.

2. Päättötodistus

- Perusopetuksen päättötodistus annetaan opiskelijalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opiskelusuunnitelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”suoritettu” (S).

3. Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta.

- Annetaan, jos opiskelija on korottanut peruskoulun päättöarvosanoja.

4. Todistus erityisessä tutkinnossa suoritetusta oppimäärästä tai suoritetuista oppimääristä.

- Annetaan, jos opiskelija suorittaa aikuisten perusopetuksen kursseja esimerkiksi LUVA-koulutuksen aikana.

3 AIKUISTEN PERUSOPETUKSEN KURSSIEN SISÄLLÖT

Aikuislukion opiskelija voi kerrata aikuisten perusopetuksen kursseilla oppiaineen perusasioita ennen lukio-opintojen aloittamista. Perusasioiden kertaaminen on hyvä Startti lukioon tai ammatillisiin opintoihin. Jos lukion oppimäärää suorittava opiskelija suorittaa lukion alkuvaihetta tukevia perusopetuksen kursseja, hyväksi luetaan ne hänen lukion oppimäärään valinnaisina koulukohtaisina syventävinä kursseina.

Aikuisten perusopetuksessa voi suorittaa peruskoulun loppuun, jos se on joskus jäänyt kesken. Opiskelijan aikaisemmat opinnot kartoitetaan ja hänelle laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma.

Perusopetuksen kursseilla voi myös korottaa tarvittaessa peruskoulun päättöarvosanoja, jos haluaa saada päättötodistuksen keskiarvon paremmaksi.

Arviointi

Pakollinen ja valinnainen kurssi arvioidaan numeroin 4 – 10.

Valinnainen oppiaine arvioidaan sanallisesti käyttäen suoritusmerkintää = S.

3.1 Äidinkieli ja kirjallisuus, suomen kieli ja kirjallisuus (äi)

Perusopetuksen kurssikokonaisuudet ovat äi1-3 ja äi4-5. Jos opiskelijan tavoitteena on korottaa suomen kielen ja kirjallisuuden perusopetuksen päättötodistuksen päättöarvosanaa, opiskelija suorittaa kurssikokonaisuudesta vähintään 2 perusopetuksen kurssia.

Arviointi

Pakollinen kurssi arvioidaan numeroin 4 – 10.

Pakolliset kurssit 1-5

Kurssi 1 Suomen kielen ja kirjallisuuden perusteet (äi1)

Kurssilla keskitytään vahvistamaan tekstien tuottamisen ja tulkitsemisen perustaitoja ja monipuolistamaan suullisia ja kirjallisia viestintätaitoja. Opitaan oman tekstin rakentamisen perusasiat ja annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstien tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään tiedonhakuun, erilaisiin tietolähteisiin ja niiden luotettavuuden arviointiin. Keskeisenä sisältönä on yleiskielen hallinnan vahvistaminen. Kerrataan sanaluokkajako sekä nominien ja verbien taivutus.

Kurssi 2 Monimuotoiset tekstit (äi2)

Kurssilla vahvistetaan ja syvennetään monimuotoisten tekstien tulkinnan taitoja tutustumalla eri tekstilajeihin. Tutustutaan erittelevään, tulkitsevaan ja kriittiseen lukutapaan. Harjoitellaan eri tilanteisiin sopivia ilmaisun keinoja. Harjaannutaan ottamaan kantaa ja perustelemaan ajatuksia niin suullisesti kuin kirjallisesti. Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja arviointia. Kielenhuoltoasioita ovat ison ja pienen alkukirjaimen käyttö sekä sanojen yhteen ja erilleen kirjoittaminen. Kurssilla opiskellaan lauseenjäsennys, pää- ja sivulauseet.

Kurssi 3 Tekstien tuottaminen ja tulkitseminen (äi3)

Opiskelijan lukutaitoa ja tekstien tulkitsemisen taitoja syvennetään tutkimalla erilaisia tekstejä. Tekstien tulkinnassa tarvittavien käsitteiden käyttöä opiskellaan. Tutustutaan monimuotoisiin eritteleviin, pohtiviin, kantaa ottaviin ja ohjaaviin teksteihin ja niiden keskeisiin kielellisiin piirteisiin. Samalla perehdytään tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Kurssilla harjoitellaan myös puheen ja kokonaisilmaisun erilaisia keinoja esimerkiksi valmistelluissa puhe-esityksissä. Kerrataan nominaalimuodot ja lauseenvastikkeet.

Kurssi 4 Kieli ja kulttuuri (äi4)

Kurssilla vahvistetaan edelleen erilaisten tekstilajien hallintaa. Tutustutaan suomen kielen ja kirjallisuuden vaihteluun ja kehitykseen sekä kielen ominaispiirteisiin ja kielisukulaisuusasioihin. Tutustutaan kielessä ja kulttuurissa tapahtuneisiin muutoksiin. Vahvistetaan opiskelijan omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiä. Lisätään tietoisuutta tekstien tyylistä, sävyistä ja rakenteista.

Kurssi 5 Puhe- ja vuorovaikutustaidot ja median maailma (äi5)

Kurssilla vahvistetaan opiskelijan viestintätaitoja. Harjoituksia tehdään niin yksin kuin ryhmässäkin. Harjaannutaan käyttämään kieltä eri tilanteiden vaatimalla tavalla. Luettavaksi tulee kokonaisteos. Opiskelija laatii kirjallisuuden alalta 10-15 sivun pituisen tutkielman, mikä opettaa lähteiden käyttöä. Lisäksi kirjoitetaan aineistoon pohjautuva kirjoitelma ja pienempiä, esimerkiksi kaunokirjallisuutta eritteleviä tekstejä.

3.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (s2)

Suomi toisena kielenä kurssit järjestetään yhdessä lukio-opintoihin valmentavan eli LUVA-koulutuksen kurssien kanssa. Jos opiskelijan tavoitteena on korottaa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus – oppiaineesta perusopetuksen päättötodistuksen päättöarvosanaa, opiskelija suorittaa oppiaineesta vähintään 4 suomi toisena kielenä ja kirjallisuus kurssia.

Arviointi

Pakollinen ja valinnainen kurssi arvioidaan numeroin 4 – 10.

Pakolliset kurssit 1-9

Kurssi 1: s21 Opiskelutaitojen vahvistaminen

Kurssilla vahvistetaan eri aineiden opiskelussa tarvittavia opiskelustrategioita. Tutustutaan oppikirjatekstin rakenteeseen, harjoitellaan etsimään tekstistä ydinasiat ja referoimaan niitä suullisesti ja kirjallisesti. Harjoitellaan muistiinpanojen tekemistä. Tutustutaan erilaisiin koetyyppeihin ja kysymysmalleihin ja harjoitellaan vastaamaan niihin.

Kurssi 2: s22 Luonnontieteen tekstit tutummiksi

Kurssilla tuetaan luonnontieteellisen alan kielen lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Syvennetään opiskelun kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja tulkintaa. Luetaan maantiedon, biologian, fysiikan ja kemian lyhyitä tekstejä ja tutustutaan niiden tiedonalojen kieleen. Laaditaan omia lyhyitä tietotekstejä kuten määritelmiä, selostuksia ja tiivistelmiä.

Kurssi 3: s23 Yhteiskunnallisten aineiden tekstit tutummiksi

Kurssilla tuetaan yhteiskunnallisen alan kielen lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Syvennetään opiskelun kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja tulkintaa. Luetaan historian ja yhteiskuntaopin tekstejä ja tutustutaan niiden tiedonalojen kieleen. Laaditaan omia lyhyitä tietotekstejä kuten lyhyitä esseevastauksia.

Kurssi 4: s24 Median tekstejä ja kuvia

Tutustutaan digitaalisiin teksteihin ja arvioidaan niitä lähdekriittisesti. Pohditaan, millaiset tekstit ovat luotettavia lähteitä esimerkiksi esitelmään. Tutustutaan tekstien käyttämiseen oman tekstin pohjana ja opetellaan lainaamaan ja referoimaan muiden kirjoittamaa tekstiä. Harjoitellaan käyttämään lähteitä sekä kirjoittamaan lähdeviitteitä. Tarkastellaan erilaisia uutiskuvia ja mainoskuvia ja niiden tavoitteita.

Kurssi 5: s25 Tiedonhankintataitojen syventäminen

Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Harjoitellaan graafien, karttojen, tilastojen ja simulaatioiden lukutaitoa ja tulkintaa. Tehdään tiedonhankintaa liittyviä harjoituksia ja hyödynnetään koulun oppimisympäristöjä.

Kurssi 6: s26 Uutistekstit

Kurssilla vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen uutistekstien parissa. Tarkastellaan eri medioiden uutisia ja niiden tekstilajipiirteitä. Opitaan poimimaan uutisen sisällöstä ydinasiat. Vahvistetaan uutistekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitoa ja harjoitellaan tunnistamaan, millainen on luotettava uutislähde. Kirjoitetaan uutinen.

Kurssi 7: s27 Mielipiteen ilmaiseminen ja perusteleminen

Kurssilla harjoitellaan mielipiteen ilmaisemista ja argumentointia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Tutustutaan erilaisiin mielipideteksteihin ja opitaan niiden avulla käyttämään argumentointiin liittyviä fraaseja ja ilmauksia, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaisemista, modaalisuutta, mielipiteen vahvistamisen ja pehmentämisen keinoja sekä argumentointia. Kirjoitetaan mielipideteksti ja laaditaan oma puhe-esitys. Harjoitellaan prosessikirjoittamista.

Kurssi 8: s28 Kaunokirjalliset tekstit tutuiksi

Kurssilla tutustutaan kaunokirjallisuuden eri lajeihin sekä tekstien kielellisiin piirteisiin. Luetaan kaunokirjallisia tekstejä ja tutustutaan niiden tekstilajipiirteisiin. Käsitellään muutamia kaunokirjallisia tekstejä syventäen, esim. novelleja, kertomuksia ja runoja. Opiskelijaa aktivoidaan omaehtoiseen lukemiseen ja kirjaston käyttöön. Kirjoitetaan oma satu tai kertomus ja oma runo.

Kurssi 9: s29 Kulttuurinen moninaisuus - moninainen kulttuuri

Kurssilla tutustutaan lisää kirjallisuuteen, teatteriin, kuvataiteeseen ja/tai muihin taidemuotoihin. Tarkastellaan yhtä taideteosta monipuolisesti ja kirjoitetaan oma arvostelu siitä. Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla opiskelijoiden kulttuurisia kokemuksia.

Valinnainen kurssi

Kurssi 10: s210 Ajankohtaiset ilmiöt Suomessa ja maailmalla

Kurssilla keskustellaan ja kirjoitetaan ajankohtaisista ilmiöistä kulttuurissa ja yhteiskunnassa Suomen, Euroopan ja globaalista näkökulmasta. Hyödynnetään eri medioita ja muita lähteitä. Syvennetään tekstin tuottamisen taitoja. Kurssi toteutetaan yhteistyössä yhteiskuntaopin/historian/maantieteen oppiaineiden opiskelun kanssa.

3.3 Toinen kotimainen kieli, B1-oppimäärä (rub1)

Tässä opetussuunnitelmassa kuvataan 3 ruotsin kielen B1-oppimäärän mukaista aikuisten perusopetuksen päättövaiheen kurssia, jotka kaikki ovat pakollisia kursseja. Kurssien opetus järjestetään 1-3 kurssin työpajakokonaisuutena. Jos opiskelijan tavoitteena on korottaa oppiaineesta perusopetuksen päättötodistuksen päättöarvosanaa, opiskelija suorittaa opintokokonaisuuden 1-3. Opiskelija, jolla ei ole ruotsin kielessä aikaisempia opintoja tai muulla tavoin hankittua ruotsin taitoa, aloittaa opintonsa kurssista 1. Kaikki tavoitteet ovat mukana kaikilla kursseilla, mutta niiden painotus voi vaihdella.

Opetus toteutetaan opettajan tukemana omatahtisena opiskeluna. Etenemiseen vaikuttaa oma opiskelutausta, omaan opiskeluun käytettävissä oleva aika jne. Opiskelija etenee opettajan laatiman suunnitelman mukaan ja siirtyminen seuraavalle kurssille tapahtuu, kun edeltävän kurssin työt on tehty ja kokeet läpäisty. Kurssitöitä ovat paitsi tehtävien tekeminen myös pienet kirjoitustehtävät, ääneen lukemiset, muut suulliset tehtävät sekä kuullunymmärtämistehtävät että luetunymmärtämistehtävät.

Arviointi

Pakollinen kurssi arvioidaan numeroin 4 – 10.

Pakolliset kurssit 1-3

Kurssi 1: rub11 Kielitaidon alkeet: Perusviestintää arkipäivän sosiaalisissa tilanteissa

Tutustutaan ruotsin opiskeluun. Harjoitellaan itseä koskevien tietojen kertomista ja vaihtamista. Harjoitellaan toimintaa tavanomaisimmissa sosiaalisissa kohtaamistilanteissa (perhe, suku ja ystävät, vapaa-aika). Painotetaan puhumista ja ääntämistä. Opetellaan kielenopiskelutaitoja ja kielitaidon alkuvaiheessa tarvittavien viestintästrategioiden käyttöä. Tutustutaan ruotsin kielen asemaan Suomessa.

Kurssi 2: rub12 Kielitaidon alkeet: Vuorovaikutus asiointitilanteissa ja selviytyminen muodollisemmista tilanteista

Harjoitellaan arkipäivän asiointitilanteita ruotsiksi, esimerkiksi kaupassa käynti, matka- ja pääsylippujen osto, jne. Kiinnitetään huomiota tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön ja ruotsin kielen alueelliseen painottumiseen Suomessa. Opetellaan käyttämään ruotsia työelämään liittyvissä yhteyksissä sekä erilaisissa muodollista kielenkäyttöä ja kulttuurista osaamista edellyttävissä tilanteissa. Tutustutaan myös kohteliaisiin tapoihin viestiä vaativammassa sosiaalisissa tilanteissa kuten ihmisen elinkaareen liittyvissä juhlissa ja tilaisuuksissa.

Kurssi 3: rub13 Kielitaidon alkeet: Kielitaidon alkeet / kehittyvä kielitaito: Palvelu- ja viranomais-tilanteet, ajankohtaiset ilmiöt ja avaimet elinikäiseen kielenopiskeluun

Harjoitellaan toimimista vaativammassa palvelutilanteissa, kuten terveydenhoito, työnhaku, koulu-tus, asiointi virastoissa, jne. Hankitaan tietoa ja harjoitellaan vaihtamaan ajatuksia erilaisista ajankohtaisista asioista ja ilmiöistä. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ruotsinkielisiä vaikeustasoltaan sopivia medioita tai muita lähteitä. Pohditaan ja tarkastellaan opiskelijoiden jatkosuunnitelmia ja tulevaisuudessa tarvittavia taitoja ja tietoa.

3.4 Vieras kieli, englanti, A1-oppimäärä (ena)

Tässä opetussuunnitelmassa kuvataan 8 englannin A-oppimäärän aikuisten perusopetuksen päättövaiheen kurssia, joista kurssit 1-6 ovat pakollisia ja kurssi 7 on valinnainen. Perusopetuksen kurssien 1-4 opetus järjestetään aikuislukion B3-englannin kielen kurssien ENB3-6 yhteydessä ja kurssien 5-6 opetus erillisinä perusopetuksen kursseina. Jos opiskelijan tavoitteena on korottaa oppiaineen perusopetuksen päättötodistuksen päättöarvosanaa, opiskelija suorittaa kurssit ena5-6 ja valinnaisen kurssin ena7. Opiskelija, jolla on englannin kielessä aikaisempia opintoja tai muulla tavoin hankittua englannin taitoa, voi aloittaa opintonsa itselleen sopivan tasoisesta kurssista. Kaikki tavoitteet ovat mukana kaikilla kursseilla, mutta niiden painotus voi vaihdella.

Arviointi

Pakollinen ja valinnainen kurssi arvioidaan numeroin 4 – 10.

Pakolliset kurssit 1-6

Jos opiskelijan tavoitteena on korottaa perusopetuksen arvosanaa, starttikurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikolla 4 – 10. Kaikki kolme kurssia 5 - 7 ovat pakollisia, jos tavoitteena on korottaa perusopetuksen arvosanaa.

Kurssi 1: ena1 Kehittyvä kielitaito: Työelämässä toimiminen ja muita muodollisia tilanteita

Opetellaan käyttämään englantia työelämään liittyvissä yhteyksissä sekä erilaisissa muodollista kielenkäyttöä edellyttävissä tilanteissa. Tutustutaan myös kohteliaisiin tapoihin viestiä vaativammassa sosiaalisissa tilanteissa kuten ihmisen elinkaareen liittyvissä juhlissa ja tilaisuuksissa.

Kurssi 2: ena2 Kehittyvä kielitaito: Palvelu- ja viranomaistilanteet ja osallistuva kansalainen

Harjoitellaan toimimista vaativammassa palvelutilanteissa, kuten terveydenhoidossa ja viranomais-ten kanssa asioimisessa. Tarkastellaan yhteiskunnallista osallistumista ja vaikuttamista sekä yhteisöissä toimimista. Harjoitellaan näissä yhteyksissä vaadittavaa kielitaitoa.

Kurssi 3: ena3 Kehittyvä kielitaito: Kertomuksia minusta ja ympäristöstäni

Käsitellään asumista erilaisissa ympäristöissä ja tehdään havaintoja lähiympäristöstä ja sen ilmiöistä. Opetellaan viestimään omasta taustasta ja kertomaan omia tarinoita. Pohditaan arjesta nousevia kysymyksiä ja tilanteita. Opetuksessa painottuu suullinen vuorovaikutus.

Kurssi 4: ena4 Kehittyvä kielitaito: Ajankohtaiset ilmiöt

Käsitellään erilaisia ajankohtaisia asioita ja ilmiöitä, kuten yhteiskunnalliset tapahtumat ja muuttuva maailma ottaen huomioon opiskelijoiden erilaiset taustat. Opetuksessa painottuu kirjallinen vuorovaikutus. Kurssilla voidaan hyödyntää myös sopivantasoisia medioita ja muita lähteitä tiedon hakemisessa ja ilmiöistä keskustellessa.

Kurssi 5: ena5 Kulttuurikohtaamisia (1. starttikurssi tulee suorittaa, jos tavoitteena on peruskoulun päättöarvosanan korottaminen)

Tutustutaan erilaisiin kulttuuri-ilmiöihin ja vapaa-ajanviettotapoihin, esimerkiksi harrastuksiin, jaetaan kokemuksia ja pohditaan niitä.

Kurssi 6: ena6 Globaalienglanti (2. starttikurssi tulee suorittaa, jos tavoitteena on peruskoulun päättöarvosanan korottaminen)

Tutustutaan englannin asemaan lingua francana ja useiden maiden virallisena kielenä. Tarkastellaan englanninkielisten maiden elämäntyytlejä ja kulttuureja. Pohditaan englannin kieleen, sen variantteihin ja asemaan liittyviä ilmiöitä sekä mahdollisuuksien mukaan arvoja suhteessa Suomen ja maailman monikielisyys.

Valinnainen kurssi 7**Kurssi 7: ena7 Liikkuvuus ja kansainvälisyys (3. starttikurssi tulee suorittaa, jos tavoitteena on peruskoulun päättöarvosanan korottaminen)**

Opiskellaan liikkumisessa ja kansainvälisissä kontakteissa tarvittavaa kieltä ja tutustutaan niihin liittyviin toimintaympäristöihin. Harjoitellaan käyttämään englantia erilaisissa yhteyksissä, kuten yhteydenpidossa ulkomaille, maasta muutossa, matkailussa tai kansainvälisten järjestöjen toiminnassa.

3.5 Matematiikka (ma)

Kurssien opetus järjestetään 1-4 kurssin kokonaisuutena, ma1-ma4. Jos opiskelijan tavoitteena on korottaa oppiaineen perusopetuksen päättötodistuksen päättöarvosanaa, opiskelija suorittaa opintokokonaisuuden 1-4.

Kaikilla kursseilla: Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Rohkaistaan opiskelijoita käyttämään ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä. Vahvistetaan opiskelijoiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkittamista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Opetuksen tarkoituksena on antaa mahdollisuus kerrata ja paikata perusopetuksessa oppimatta jääneitä matematiikan osa-alueita. Opetuksessa keskitytään laskutekniikan parantamiseen, jotta elämässä ja jatko-opinnoissa eteen tulevien matemaattisten ongelmien ratkaiseminen sujuisi. Laskutekniikan lisäksi matematiikan tavoitteena on, että oppija oppii loogista ajattelua vaativia toimintoja, kuten vertailua, järjestämistä, mittaamista, rakentamista, sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä.

Arviointi

Pakollinen kurssi arvioidaan numeroin 4 – 10.

Pakolliset kurssit 1-4

Kurssi 1: Luvut ja laskutoimitukset

- Peruslaskutoimitukset ja laskujärjestys
- Vastaluku ja käänteisluku
- Desimaaliluvut, likiarvot ja pyöristäminen
- Murtoluvut
- Potenssi ja juuri
- Yksikkömuunnokset
- Yksinkertaiset prosenttilaskut

Kurssi 2: Lausekkeet ja yhtälöt

- Lausekkeen muodostaminen ja sieventäminen
- Muuttujan käsite ja lausekkeen arvon laskeminen
- Potenssilausekkeen sieventäminen
- Polynomien käsite ja polynomeilla laskeminen
- Ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- Vaillinaisen toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- Verrannollisuus
- Yhtälöpari

Kurssi 3: Prosentit, funktiot ja tilastot

- Prosenttilaskut
- Prosenttiyhtälöt
- Klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- Funktion käsite
- Suoran yhtälö ja suoran piirtäminen
- Paraabelin piirtäminen
- Tilastotieteen peruskäsitteet: keskiarvo, moodi, mediaani, frekvenssi

Kurssi 4: Geometria

- Geometrian peruskäsitteet: suora, kulma, monikulmiot, ympyrä
- Yhdenmuotoisuus
- Piirin ja pinta-alan määrittäminen kolmiolle, säännölliselle nelikulmiolle ja ympyrälle
- Kaaren pituus ja sektorin pinta-ala
- Pythagoraan lause
- Trigonometriset funktiot
- Tilavuuden ja vaipan pinta-alan määrittäminen lieriölle, kartiolle ja pallolle

3.6 Uskonto (ue)

Uskonnossa on 1 pakollinen kurssi. Jos opiskelijan tavoitteena on korottaa oppiaineen perusopetuksen päättötodistuksen päättöarvosanaa, opiskelija suorittaa kurssin u1. Opetus järjestetään aikuislukion uskonnon 1 kurssin yhteydessä. Kurssin suorittamistavasta sovitaan tarkemmin aineenopettajan kanssa.

Arviointi

Pakollinen kurssi arvioidaan numeroin 4 – 10.

Pakollinen kurssi**Kurssi 1: u1 Uskonnot maailmassa**

Opetuksessa käsiteltäviä teemoja ovat uskonnon synty, monimuotoisuus ja suhde muihin uskontoihin. Opetuksessa perehdytään keskeisiin opiskeltavan uskonnon juuriin, lähteisiin, oppiin, opetukseen, levinneisyyteen ja vaikutuksiin sekä eri uskontoihin, katsomuksiin ja uskonnottomuuteen Suomessa ja maailmalla sekä uskontojen kriittiseen tarkasteluun. Kurssin sisällöissä tulee olla maailmankatsomuksia yhdistävää eettisten elementtien käsittelyä. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon kulttuurivaikutukseen liittyvät aiheet. Sisällöissä tulee näkyä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten keskeiset eettiset periaatteet sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus ja ihmisoikeuksien toteutuminen maailmassa. Valittavien sisältöjen tulee auttaa opiskelijaa ymmärtämään uskontojen näkymistä mediassa ja sen kriittistä arviointia ja uskontojen välistä vuorovaikutusta ja dialogia.

3.7 Elämäkatsomustieto (et)

Elämäkatsomustiedossa on 1 pakollinen kurssi. Jos opiskelijan tavoitteena on korottaa oppiaineen perusopetuksen päättötodistuksen päättöarvosanaa, opiskelija suorittaa kurssin et1. Opetus järjestetään aikuislukion elämäkatsomustiedon 1 kurssin yhteydessä. Kurssin suorittamistavasta sovitaan tarkemmin aineenopettajan kanssa.

Arviointi

Pakollinen kurssi arvioidaan numeroin 4 – 10.

Pakollinen kurssi**Kurssi 1: et1 Katsomukset ja ihmisoikeudet**

Kurssille valitaan opiskelijoiden kokemusmaailmaan pohjaavia eettisen ajattelun taitoja sekä katsomuksellista yleissivistystä ja arvostelukykä lisääviä sisältöjä. Kurssin sisältöjen avulla käydään opiskelijoiden maailmankuvan, elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentumista tukevia keskusteluja. Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin kuten holokaustiin. Kurssin sisällöiksi otetaan teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin liittyviä teemoja. Pohditaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa. Kurssin sisällöt auttavat opiskelijaa ymmärtämään Unescon suojelemaa maailman kulttuuri- ja luonnonperintöä sekä kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

3.8 Historia (hi)

Historiassa on 1 pakollinen kurssi. Jos opiskelijan tavoitteena on korottaa oppiaineen perusopetuksen päättötodistuksen päättöarvosanaa, opiskelija suorittaa kurssin hi1.

Arviointi

Pakollinen kurssi arvioidaan numeroin 4 – 10.

Pakollinen kurssi**Kurssi 1: hi1 Suomen historian käännekohtat**

Tuodaan esiin suomalaisen yhteiskunnan pohjoismaiset juuret. Paneudutaan kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian aikana. Perehdytään Suomen itsenäistymisprosessiin ja valtiolliseen kehitykseen. Hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisen ja elinkeinorakenteen muutoksen kautta käydään läpi arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Linkitetään sisältöjä yleisen historian viitekehukseen sopivissa yhteyksissä.

3.9 Yhteiskuntaoppi (yh)

Yhteiskuntaopissa on 2 pakollista kurssia. Opetus järjestetään osittain yhdessä lukio-opintoihin valmistavan eli LUVA-koulutuksen kanssa. Jos opiskelijan tavoitteena on korottaa oppiaineen perusopetuksen päättötodistuksen päättöarvosanaa, opiskelija suorittaa kurssit yh1-yh2.

Arviointi

Pakollinen kurssi arvioidaan numeroin 4 – 10.

Pakolliset kurssit**Kurssi 1: yh1 Yhteiskuntajärjestelmä sekä julkiset palvelut**

Paneudutaan tärkeimpiin julkisiin palveluihin (kuten Kela, terveystalvelut, koulutuspalvelut ja TE-toimisto) sekä viranomaisten toimintaan niin, että opiskelija osaa käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia palveluita. Perehdytään Suomen yhteiskuntajärjestelmään ja poliittiseen järjestelmään. Tu-

tutustutaan talouden peruskäsitteisiin ja ilmiöihin sekä käydään läpi esimerkkejä peruslainsäädännöstä, kuten perustuslaki, tasa-arvolaki, yhdenvertaisuuslaki, lastensuojelulaki sekä yksilön oikeudet ja velvollisuudet.

Kurssi 2: yh2 Työelämän tuntemus ja oma talous

Perehdytään oman talouden suunnittelun perusteisiin sekä tutustutaan lähiympäristön yrityksiin ja muihin palveluiden tuottajiin. Tutustutaan yhteiskunnan tarjoamiin kouluttautumis- ja uramahdollisuuksiin sekä yrittäjyyteen. Käydään läpi työelämän perustaitoja ja -tapoja. Perehdytään työtä koskevaan lainsäädäntöön työntekijän näkökulmasta. Tarkastellaan kuluttajan oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tutustutaan kestävän kulutuksen periaatteisiin.

3.10 Fysiikka (fy)

Fysiikassa on 1 pakollinen kurssi. Jos opiskelijan tavoitteena on korottaa oppiaineen perusopetuksen päättötodistuksen päättöarvosanaa, opiskelija suorittaa kurssin fy1. Kurssi suoritetaan lukio-opintoihin valmentavan eli LUVA –koulutukseen kuuluvan LVLUMA1-kurssin kanssa.

Arviointi

Pakollinen kurssi arvioidaan numeroin 4 – 10.

Pakollinen kurssi

Kurssi 1: fy1 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja paikallisen toimintaympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuden liittyen. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla. Tutustutaan energiäkäsitteeseen ja energian säilymisen periaatteeseen. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Pohditaan fysiikan osaamisen merkitystä jatko-opinnoissa ja eri ammateissa. Tutkimisen taidoissa pääpaino on havainnoinnissa ja havaintojen esittämisessä.

3.11 Kemia (ke)

Kemiassa on 1 pakollinen kurssi. Jos opiskelijan tavoitteena on korottaa oppiaineen perusopetuksen päättötodistuksen päättöarvosanaa, opiskelija suorittaa kurssin ke1. Kurssi suoritetaan lukiokoulutukseen valmentavan eli LUVA –koulutukseen kuuluvan LVLUMA1-kurssin kanssa.

Arviointi

Pakollinen kurssi arvioidaan numeroin 4 – 10.

Pakollinen kurssi

Kurssi 1: ke1 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä

Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista ja atomin rakenteeseen sekä ioni- ja molekyyliyhdisteisiin. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Tutkitaan olomuotojen muutoksia. Tutustutaan kemian merkkikieleen. Tutkimisen taidoissa pääpaino on havainnoinnissa ja havaintojen esittämisessä.

3.12 Biologia (bi)

Biologiassa on 1 pakollinen kurssi. Jos opiskelijan tavoitteena on korottaa oppiaineen perusopetuksen päättötodistuksen päättöarvosanaa, opiskelija suorittaa kurssin bi1.

Arviointi

Pakollinen kurssi arvioidaan numeroin 4 – 10.

Pakollinen kurssi

Kurssi 1: bi1 Mitä elämä on?

Kurssilla keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen sekä erilaisiin ekosysteemeihin perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan myös perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Lisäksi pohditaan kestävän elämäntavan merkitystä.

3.13 Maantieto (ge)

Maantiedon oppiaineessa on 1 pakollinen kurssi. Jos opiskelijan tavoitteena on korottaa oppiaineen perusopetuksen päättötodistuksen päättöarvosanaa, opiskelija suorittaa kurssin ge1.

Arviointi

Pakollinen kurssi arvioidaan numeroin 4 – 10.

Pakollinen kurssi

Kurssi 1: ge1 Muuttuva maapallo ja kestävä tulevaisuus

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Pyritään tekemään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Osallistutaan oman lähiympäristön viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Pohditaan luonnonvarojen riittävyyttä ja kestävää käyttöä. Perehdytään ympäristönmuutoksiin kuten ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneemiseen. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

3.14 Terveystieto (te)

Terveystiedossa on 1 pakollinen kurssi. Jos opiskelijan tavoitteena on korottaa oppiaineen perusopetuksen päättötodistuksen päättöarvosanaa, opiskelija suorittaa kurssin te1. Terveystiedon opinnot hyväksiluetaan, jos opiskelija on suorittanut terveystiedon kurssin aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa tai vastaavissa opinnoissa.

Arviointi

Pakollinen kurssi arvioidaan numeroin 4 – 10.

Pakollinen kurssi

Kurssi 1: te1 Terve elämä

Sisällöissä tarkastellaan elämää terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämäntilanteen, ihmis- ja perhesuhteiden, seksuaaliterveyden sekä ihmisen kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Terveiden voi-

mavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä, kestävästä kulutuksesta sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

3.15 Opinto-ohjaus ja työelämätaidot (ot)

Kurssien tarkoituksena on antaa välineitä opiskelijan jatko-opintoihin tai työelämään suuntautumisesta varten. Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa on kaksi pakollista kurssia, jotka suoritetaan lukiokoulutukseen valmentavaan koulutukseen LUVA –koulutukseen kuuluvien opinto-ohjauksen kurssien kanssa.

Arviointi

Pakollinen opinto-ohjauksen kurssi arvioidaan käyttäen sanallista arviointia suoritettu = S.

Pakolliset kurssit

Kurssi 1: ot1 Jatko-opinnot ja ammatinvalinta

Edistetään opiskelu- ja tiedonhankinta- sekä elämönhallintataitoja. Koulutus- ja työelämä-tietoutta sekä tietoa yrittäjyydestä hyödynnetään omassa urasuunnittelussa. Tutustutaan Suomen koulutusjärjestelmään ja jatko-opintomahdollisuuksiin. Opitaan käyttämään tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Tehdään henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa.

Kurssi 1: ot2 Työelämäosaaminen

Kehitetään taitoa arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja. Opitaan löytämään itselle sopivia ammattialoja ja vahvistetaan valmiuksia hakea tietoja vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen. Saadaan kokemuksia erilaisista työtehtävistä, ammatillisista opinnoista ja/tai yrittäjyydestä. Tehdään henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa.

Valinnaiset oppiaineet

3.16 Tieto- ja viestintäteknikka (TVT)

Opiskelijoita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknikkaa opiskelussa, kuten opintojen suunnittelussa, kurssille ilmoittautumisessa, tiedon hakemisessa, oman ajattelun ja työskentelyn työvälineinä. Oppiaineessa opetetaan hyödyntämään tekstinkäsittelyn, taulukkolaskennan ja esitysgrafiikan ohjelmistoja. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään Internetiä, sähköpostia ja sosiaalista mediaa opiskelussa. TVT –opetuksen tavoitteena on tukea myös muiden oppiaineiden opiskelua.

Arviointi

Valinnainen oppiaine arvioidaan käyttäen sanallista arviointia suoritettu = S.

Valinnaiset kurssit

Kurssi 1: TVT1: Tieto- ja viestintäteknikka 1

- tietokoneen pääosat ja lisälaitteet
- tieto- ja viestintäteknikan käsitteet
- LYK-tunnusten käyttö
- oppilashallinto-ohjelma Helmi

- koulun verkko-oppimisympäristö Kusti
- TVT-opiskelutaitoja
- eri oppiaineisiin liittyviä käytännön harjoituksia

Kurssi 2: TVT2: Tieto- ja viestintätekniikka 2

- tiedonhakeminen
- verkossa tapahtuva viestintä, mahdollisuuksia, sääntöjä ja riskejä
- kymmensormijärjestelmä
- tekstinkäsittelyharjoituksia
- erilaisten tietotekstien laatiminen
- taulukkolaskentaharjoituksia

Kurssi 3: TVT3: Tieto- ja viestintätekniikka 3

- esitysgrafiikkaharjoituksia
- kuvallisen esitteen tai videon laatiminen
- oma tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa toteutettu digitaalinen tuotos

3.17 työelämään tutustuminen (TET)

Työelämään tutustumisen tavoitteena on, että opiskelija saa tietoa ja kokemusta eri ammateista ja työelämästä. Työelämään tutustumisen tehtävänä on auttaa opiskelijaa kartoittamaan omaa ammatillista suuntautumistaan ja siihen johtavia jatko-opintoja.

Työelämään tutustuminen voidaan toteuttaa siten, että opiskelija osallistuu joko koulun eri toiminnoissa tarjottavaan työhön tai opiskelija hankkii itsenäisesti työpaikan. Itsenäisesti hankittu työpaikka tulee hyväksyttävä koulun opinto-ohjaajalla ennen tutustumissopimuksen tekemistä. Sopimuslomakkeen saa opinto-ohjaajalta. Työelämään tutustumisen jaksot on sijoitettu sekä syyslukukauteen että kevätlukukauteen. Opiskelija voi suorittaa opintojensa aikana 1-2 työelämään tutustumisjaksoa opiskelusuunnitelmansa mukaisesti.

Työelämään tutustuminen koulussa tarkoittaa kiinteistöhuollon, ruokalan, kahvion, opetushenkilöstön tai muun henkilökunnan työhön tutustumista. Opiskelijan toivomus hänelle sopivasta työtehtävästä huomioidaan. Ennen tutustumisjakson aloittamista opiskelija ja työpaikan edustaja tekevät sopimuksen työhön tutustumisesta, jossa määritellään työtehtävä, työpaikka, työaika, vastuut, ruokailu ja muut ehdot. Työnantaja ei maksa opiskelijalle työelämään tutustumisesta palkkaa eikä muuta korvausta. Matkakuluista opiskelija vastaa itse.

Työaika yhden TET-kurssin aikana 28 tuntia, mikä tarkoittaa noin 4 tunnin ja 40 minuutin työaikaa viikossa opetusjakson aikana. Työpäivät ja päivittäisen työskentelyajan voi sopia työnantajan edustajan kanssa työntekemisen, työtehtävien, opiskelijan ja työpaikan kannalta sopiviksi.

Arviointi

Valinnainen oppiaine arvioidaan opiskelijan osallistumisen, itsearvioinnin ja työnantajan edustajan antaman arvion perusteella. Valinnainen oppiaine arvioidaan sanallisesti käyttäen suoritusmerkintää = S.

4 LUKIOKOULUTUKSEEN VALMISTAVA KOULUTUS, LUVA-KOULUTUS

Lukiokoulutukseen valmistava koulutus on tarkoitettu nuorille tai aikuisille maahanmuuttajalle tai vieraskieliselle opiskelijalle. Koulutuksen tavoitteena on parantaa opiskelijan kielellisiä valmiuksia suomen kielessä sekä vieraassa kielessä. Koulutuksen tavoitteena on lisäksi kehittää opiskelijan opiskelutaitoja ja muita lukiokoulutuksessa tarvittavia valmiuksia. Tavoitteena on myös antaa valmiuksia toimia aktiivisena kansalaisena suomalaisessa yhteiskunnassa ja lisätä opiskelijan tietämystä suomalaisesta yhteiskunnasta ja kulttuurista.

Koulutuksen tavoitteina on lisäksi

- tukea opetuksen ja ohjauksen menetelmin ymmärtämään lukion oppimisympäristöä, lukio-opintojen rakennetta, vaatimuksia ja oppimistavoitteita suhteessa omiin kouluttautumistavoitteisiin
- syventää erityisesti eri tiedonalojen käsitteiden, ajattelutapojen ja ilmaisun hallintaa
- vahvistaa opiskelijan tiedonhankinta- ja soveltamistaitoja sekä tieto- ja viestintätekniistä osaamista
- tukea opiskelijan edellytyksiä jatkuvaan oppimiseen ja itsensä kehittämiseen elämänsä aikana.

Valmistavan koulutuksen tavoitteena on, että opiskelijat hakeutuvat lukio-opintoihin valmistavan koulutuksen jälkeen.

- Tavoitteena on ehkäistä vieraskielisten opiskelijoiden lukio-opintojen keskeytymistä.
- Suoritettu lukiokoulutus tuottaa maahanmuuttajalle paremmat jatko-opinto- ja työelämämahdollisuudet.

Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa LUVA -koulutusta järjestetään sekä nuorille että aikuisille maahanmuuttajille ja vieraskielisille. Opetus toteutetaan suomen kielellä. Maahanmuuttajalla tarkoitetaan Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty ulkomaalaislain 161 §:ssä tarkoitettu oleskelukortti. Vieraskielisellä tarkoitetaan henkilöä, jonka äidinkieli on väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestöviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) tarkoittamassa väestötietojärjestelmässä muu kuin suomi, ruotsi tai saame.

4.1 Pääsyvaatimukset

LUVA- koulutukseen voidaan ottaa henkilö,

- joka on maahanmuuttaja tai vieraskielinen
- jolla ei ole riittäviä kielellisiä valmiuksia suoritua lukio-opinnoista suomen kielellä
- jonka tavoitteena on lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen valmistavan koulutuksen jälkeen ja
- joka ei ole suorittanut korkeakoulututkintoa.

Opiskelijaksi ottamisesta päättää Lahden yhteiskoulun aikuislukion rehtori. Opiskelijaksi voidaan koulutuksen järjestäjän päätöksellä ottaa perustellusta syystä myös paluumuuttaja.

Lukiokoulutukseen valmistavaan koulutukseen ei voida ottaa opiskelijaa,

- joka on suorittanut ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (502/2019) tarkoitetun tutkinnon
- ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon, tai sitä vastaavat aikaisemmat opinnot, ammattitutkinnon, erikoisammattitutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon
- ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden vastaaviin korkeakouluopintoihin tai korkeakoulututkinnon.

Vieraskielisten opiskelijoiden suomen kielen taidon lähtötaso voi vaihdella opiskelijan iästä, aikaisemmista opinnoista tai ympäristöstä johtuen.

- Toisilla voi olla jo melko hyvä suomen kielen taito. Tällöin perusopetus on hankittu joko osittain tai kokonaan Suomessa.
- Toisilla voi olla taustallaan vain joitakin suomen kielen perusopintoja tai aikaisempaa osallistumista valmistavaan opetukseen.
- Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa LUVA -koulutuksessa sellaisen suomen kielen taidon, että hän voi opiskella täysipainoisesti lukiokoulutuksen oppiaineita ja että hänen on mahdollista jatkaa opintojaan sekä selviytyä työelämästä suomen kielellä.

4.2 Opintojen tavoite

Lukiokoulutukseen valmistava koulutus ei johda tutkintoon. Opiskelijaa hakee LUVA-koulutuksen jälkeen nuorten lukiokoulutukseen yhteishaussa perusopetuksen päättötodistuksella. LUVA -koulutus ei anna suoraa oikeutta nuorten lukiokoulutukseen (=päivälukioon), vaan opiskelijan tulee hakea lukion aloituspaikkaa yhteishaussa.

LUVA-koulutuksen jälkeen voi hakeutua myös aikuisten lukiokoulutukseen. Alle 18-vuotiaalla opiskelijalla on oltava aikuislukioon pääsemiseksi erityiset perusteet (Lukiolaki 714/2018, 22 §). Erityisenä perusteena voi olla sairaus tai henkilökohtaiseen elämäntilanteeseen liittyvä syy. Aikuisten lukiokoulutus ei kuulu yhteishakuun. Opiskelija hakee aikuisten lukiokoulutukseen jatkuvan haun periaatteella suoraan oppilaitokseen. Aquislukioon pääsemiseksi ei ole keskiarvorajaa. Lukiokoulutukseen jo valittu opiskelija voidaan ottaa opiskelijaksi lukiokoulutukseen valmistavaan koulutukseen, mikäli se on tarkoituksenmukaista lukiokoulutuksessa menestymisen kannalta.

4.3 Opintojen rakenne

LUVA -koulutuksen oppimäärän laajuus on 50 opintopistettä ja se tulee suorittaa yhdessä vuodessa. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen voi perustellusta syystä jakaa kahdelle peräkkäiselle lukuvuodelle. Koulutus on kuitenkin suunniteltu yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, jota ei sen vuoksi ole mahdollista suorittaa erillisinä moduuleina eli aineopintoina.

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä sisältää suomen kielen ja tarvittaessa muiden kielten opintoja, muita lukiokoulutuksessa tarvittavia valmiuksia tuottavia opintoja sekä opinto-ohjausta. Oppimäärä voi sisältää myös lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyviä opintoja sekä muita

kuin valtioneuvoston asetuksella säädettyjä lukion tehtävään soveltuvia opintoja. Nämä opinnot ovat opiskelijalle valinnaisia. Opintoja eriytetään opiskelijoiden taitojen mukaan. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot:

Oppiaine ja aineryhmä	Pakolliset opinnot opintopisteinä
Äidinkieli ja kirjallisuus	20
<ul style="list-style-type: none"> • Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus 	
Toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, opiskelijan oma äidinkieli	6
<ul style="list-style-type: none"> • toinen kotimainen kieli • vieras kieli, englanti 	
Matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantiede	4
Historia ja yhteiskuntaoppi	4
Opinto-ohjaus	4
Pakolliset opinnot yhteensä	38 opintopistettä
Valinnaiset opinnot	12 opintopistettä
Opinnot yhteensä	50 opintopistettä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine opetetaan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Lahden yhteiskoulun aikuislukion järjestämässä Lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa opiskelija voi suorittaa perusopetuksen opintoja joko lukiokoulutukseen valmistavaan koulutukseen kuuluvina valinnaisina opintoina tai valmistavan koulutuksen vähimmäisopintopistemäärän lisäksi. Hyväksytyistä perusopetuksen opinnoista opiskelija voi saada todistuksen osallistumalla perusopetuslaissa (628/1998 38 §) tarkoitettuun erityiseen tutkintoon. Erityisessä tutkinnossa voidaan suorittaa perusopetuksen oppiaineen koko oppimäärä tai osia siitä, kuten jonkin vuosiluokan oppimäärä. Opiskelijan on mahdollisuus suorittaa aikuisten perusopetuksen opintoja tai aikuisten lukiokoulutuksen opintoja opiskelijan henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa määritellyllä tavalla.

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen valinnaisiin opintoihin voi sisältyä valtioneuvoston asetuksessa lukiokoulutuksesta (810/2018) säädettyjä pakollisia ja valinnaisia opintoja. Valinnaisina opintoina suoritettavat lukiokoulutuksen moduulit ja niiden laajuus opintopisteinä merkitään todistukseen aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman mukaisesti.

4.4 Opintojakson arviointi

Arvioinnin tehtävänä on antaa palautetta opiskelijalle opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta ja opiskelun etenemisestä. Opintojakson arvioinnin tulee olla monipuolista ja perustua mahdollisten kirjallisten kokeiden lisäksi suullisiin kokeisiin ja muihin osaamisen osoittamistapoihin sekä opintojen edistymisen jatkuvaan havainnointiin sekä opiskelijan tietojen ja taitojen arviointiin. Myös opiskelijan oma itsearviointi voidaan ottaa huomioon ja hyödynnetään muun muassa opintojakson arviointikeskustelussa.

Opiskelijan opiskelema opintojakso arvioidaan sen päätyttyä. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt moduulit arvioidaan asteikolla suoritettu–hylätty. Kirjallisesti annettu sanallinen arviointi ja suullisesti arviointikeskustelussa annettu palaute voivat myös täydentää ja täsmentää arviointia. Lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa suoritettujen lukion opintojaksot arvioidaan lukion opetussuunnitelman mukaisesti.

Opetussuunnitelmassa määritellyt lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen valinnaiset opintojaksot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

Todetut kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, otetaan huomioon arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja muuhunkin kuin kirjalliseen näyttöön. Kyseiset vaikeudet voidaan ottaa huomioon määrättäessä opintojakson arviointia. Kesken olevan opintojakson suorituksen merkintätavasta voidaan päättää opetussuunnitelmassa.

Opiskelijan arvioinnista päättää kunkin oppiaineen tai aineryhmän osalta opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta.

4.5 Aineryhmän/oppiaineen oppimäärän arviointi

Aineryhmän tai oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskelemista pakollisista ja/tai valinnaisista opintojaksoista. Samassa aineryhmässä tai oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaiset opintojaksomäärät. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opinnoista opiskelijalla saa olla hylättyjä suorituksia aineryhmittäin enintään seuraavasti:

1–4 opintopistettä	0
5–10 opintopistettä	2
11–16 opintopistettä	4
17 opintopistettä tai enemmän	6

Jos opiskelijalla on liikaa hylättyjä suorituksia, hänelle on varattava mahdollisuus hylättyjen opintojaksojen suorittamiseen.

4.6 Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen aikana suoritettujen perusopetuksen opinnot

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen valinnaisina opintoina suoritetuista hyväksytyistä perusopetuksen opinnoista opiskelija voi saada todistuksen osallistumalla perusopetuslaissa (38 §) tarkoitettuun erityiseen tutkintoon. Erityisessä tutkinnossa selvitetään eri tavoin, vastaavatko opiskelijan tiedot ja taidot perusopetuksen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja kyseisessä oppiaineessa. Tutkintoon osallistuvan opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin eri oppiaineiden tavoitteisiin. Opiskelijan osaamisen tason määrittelyssä käytetään apuna perusopetuksen

opetussuunnitelman perusteisiin sisältyviä hyvän osaamisen kuvauksia ja päättöarvioinnin kriteerejä. Erityisessä tutkinnossa voidaan suorittaa oppiaineen koko oppimäärä tai osia siitä, kuten jonkin vuosiluokan oppimäärä. Erityisessä tutkinnossa käytettäviä todistuksia koskevat määräykset sisältyvät perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin.

4.7 Lukiokoulutuksen valmistavan koulutuksen suorittaminen

Opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kuuluvia opintoja tulee opiskella vähintään siinä laajuudessa kuin ne on määritelty valtioneuvoston asetuksessa lukiokoulutuksesta. Opiskelija on suorittanut lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen silloin, kun hän on suorittanut aineryhmien tai oppiaineiden oppimäärät edellä esitetyllä tavalla hyväksytysti ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen vähimmäisopintopistemäärä 50 täyttyy.

4.8 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen suoritetuista opinnoista saa todistuksen.

Todistukseen merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen opintopisteiden määrä tai merkintä aineryhmän tai oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu). Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla. Todistukseen merkitään opiskelijan suorittama kokonaispistemäärä.

Lukion opinnot arvioidaan ja merkitään todistukseen siten kuin niistä on määrätty joko voimassa olevissa nuorten tai aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteissa. Opetushallituksen antaman kyseisen määräyksen numero tulee mainita todistuksessa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen aikana perusopetuksen opintoja, niiden suorittamisesta erityisessä tutkinnossa annettu todistus voidaan liittää lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen todistuksen liitteeksi.

Todistukseen kuuluu myös kohta lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään mahdolliset todistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset. Lahden yhteiskoulun aikuislukio päättää todistuksen ulkoasusta.

5 LUVA -KOULUTUKSEN OPINTOJAKSOJEN SISÄLLÖT

Opintojaksojen arviointi

LUVA-koulutuksen opintojaksot arvioidaan käyttäen arviointimerkintöjä S = suoritettu tai H = hylätty.

5.1 Äidinkieli ja kirjallisuus / Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (LVS)

5.1.1 Tunnista oma suomen kielen peruskielitaitosi, 2 op (LVS1), pakollinen

Opintojakson moduuli: Kielitietoisuus, 2 op (LVS1), pakollinen

- opiskelijan kielitaidon kartoitus
- keskeinen morfologia tarpeen mukaan
- syntaksin vahvistaminen ja kirjoittamistaidon kehittyminen
- lausetyyppien, sanajärjestyksen ja rektioiden harjoittelu
- puhutun kielen ja kirjoitetun kielen morfologiset ja syntaktiset erot sekä niiden vaikutus kielenkäyttöön.

5.1.2 Kertaa ja vahvista suomen kielen rakenteita, 2 op (LVS2), pakollinen

Opintojakson moduuli: Tekstitietoisuus, 2 op (LVS2), pakollinen

- kirjoitetun kielen rakenteet tekstitasolla
- erilaisten tekstien rakentuminen ja keinot niiden rakentamiseen, koheesio ja sidoksisuus
- päälause, rinnasteinen ja alisteinen sivulause
- lausekeajattelu luetun ymmärtämisen tukena.

5.1.3 Kirjoita erilaisia tekstejä suomen kielellä, 3 op (LVS3), pakollinen

Opintojakson moduulit:

- Eri tiedonalojen kieli, 2 op (LVS3), pakollinen
- Tekstien kirjoittaminen, 1 op (LVS4), pakollinen

Moduuli: Eri tiedonalojen kieli, 2 op, pakollinen

- eri tiedonalojen tyypilliset käsitteet, määritelmät ja tekstilajit
- eri tiedonalojen tekstien rakennepiirteet
- tietotekstien käsitteisisällöt omassa puheessa
- tietotekstien käsitteistön ymmärtäminen ja aktiivinen tuottaminen.

Moduuli: Tekstien kirjoittamaan, 1 op, pakollinen

- erilaisten arkipäivän tekstien tuottaminen, esimerkiksi blogiviesti tai muu verkkoteksti, mielipide, kommentti, kritiikki, formaali ja ei-formaali sähköposti
- tarkka kuvailu ja yksityiskohtainen kerronta
- sanaston varioivuus ja idiomaattisuus
- yhdessä kirjoittaminen

- omien ja toisten tekstien huoltaminen ja oikeakielisyys, esimerkiksi alkukirjain, välimerkit, kappalejako.

5.1.4 Kuuntele, puhu ja keskustele, 4 op (LVS4), pakollinen

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 1, 2 op (LVS6), pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 2 op (LVS10), pakollinen

Moduuli: Vuorovaikutus 1, 2 op

- suomen kielen kuuntelemisen ja puhumisen harjoittelu
- ilmaisutaidon harjoituksia (pari- ja ryhmäharjoituksia), roolileikkejä, fiktiivisiä tekstejä, runoja ja riimejä
- puheen pitäminen vapaasta aiheesta
- idiomaattinen reagointi
- huomion kiinnittymistä puhekielen tilanteiseen variaatioon
- läpäisevästi huomiota ääntämiseen, lausepainoon ja puheen rytmiin.

Moduuli: Vuorovaikutus 2, 2 op

- tiedonalojen kieli: keskustelu, vuorovaikutus ja argumentointi
- harjoitellaan tarkkaa kuvailua ja yksityiskohtaista kerrontaa: sanaston varioivuus ja idiomaattisuus
- harjoitellaan eri tiedonalojen käsitteiden määrittelyä kuultuna ja puhuttuna
- neuvottelutaitojen kehittäminen
- tiedottava ja mielipidepuheenvuoro
- huomion kiinnittäminen siihen, mistä tekijöistä asiapuhe koostuu eli miten puhetta jaksotellaan
- median viestintä: puheen ymmärtäminen nopeassa keskustelussa, jossa on läsnä monta puhujaa
- läpäisevästi huomio ääntämiseen, lausepainoon ja puheen rytmiin.

5.1.5 Lue ja analysoi lukemaasi, 2 op (LVS5), pakollinen

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 1 op (LVS7), pakollinen
- Kirjallisuus 2, 1 op (LVS8), pakollinen

Moduuli: Kirjallisuus 1, 1 op

- kirjallisuuden peruskäsitteitä
- lyhyt katsaus muutamaa tärkeää suomalaista nykykirjailijaa
- kirjallisuuden tekstilajit, esimerkiksi romaani, novelli, runo, näytelmä
- erilaisiin tekstilajeihin tutustuminen lukemalla
- kirjallisuuden analysoinnin käsitteitä ja keinoja.

Moduuli: Kirjallisuus 2, 1 op

- kirjallisuuteen liittyvä monimediainen esitys luetun teoksen pohjalta (esimerkkejä)
- omien fiktiivisten tekstien tuottaminen (esim. hyödyntäen omaa kulttuuritaustaa)
- kirjallisuuden analysoinnin käsitteitä sekä erilaisia analyysikeinoja.

5.1.6 Media- ja digitaidot, 4 op (LVS6), pakollinen**Opintojakson moduulit**

- Digitaaliset tekstitaidot, 2 op (LVS11), pakollinen
- Mediakulttuuri, 2 op (LVS12), pakollinen

Moduuli: Digitaaliset tekstitaidot, 2 op

- vahvistetaan digitaalisia tekstitaitoja
- kiinnitetään huomiota sosiaalisessa mediassa käytettyyn kieleen analysoinnin ja harjoittelun keinoin
- harjoitellaan verkkosivustojen luotettavuuden vertailua
- arvioidaan verkkotekstejä
- tuotetaan erilaisia digitaalisia tekstejä huomioiden kuvat, videot, linkitys ja liikkuva kuva
- oppija aktiivisena tiedontuottajana: oppijan pääsy (tuovat itse valitsemiaan tekstejä oppitunnille), osallisuus ja toimijuus suhteessa teksteihin.

Moduuli: Mediakulttuuri, 2 op

- mediat ja niiden ilmaisukeinot
- median tekstien piirteitä
- sosiaalisen median tekstit
- vaikuttamaan pyrkivän viestinnän osatekijöiden analyysi (esim. mainosten kieli)
- kuvat ja kuvanlukeminen
- opiskelijoiden valitsemien verkkovideoiden analyysikeinoja.

5.2 Muut kielet (LVKA, LVKB, LVMA)

Seuraavista muun kielen opintojaksoista on opiskeltava vähintään kuusi opintopistettä.

5.2.1 Perusopetuksessa alkanut kieli (A-kieli, B1-kieli)**Opiskeluympäristö ja työtavat**

Opintojakso opiskellaan aikuisten perusopetuksen englannin kielen kurssien ena 5-7 yhteydessä.

Opintojaksojen arviointi

Opintojakso arvioidaan käyttäen arviointimerkintöjä S = suoritettu tai H = hylätty. Opiskelija saa halutessaan opintojakson suorituksestaan numeroarviointiin.

Opintojakso: perusopetuksessa alkanut kieli (englannin kieli, a-kieli)

Opintojakso opiskellaan aikuisten perusopetuksen englannin kielen kurssien ena5-7 yhteydessä.

Kielitaito osana opiskelua ja muita elämänalueita, 6 op (LVKA)

Opintojakson moduulit

- Kielitaito osana opiskelua ja muita elämänalueita, 2 op (LVKA1), pakollinen
- Arkipäivän vuorovaikutusta, 2 op (LVKA2), pakollinen
- Mediat, 2 op (LVKA3), pakollinen

Moduuli: Kielitaito osana opiskelua ja muita elämänalueita, 2 op (LVKA1)

- perusrakenteiden vahvistaminen sekä puheen ja kirjoittamisen käytänteiden harjoittelua
- opiskeluun ja muihin itselle tärkeisiin elämänalueisiin liittyvä kirjallinen ja suullinen harjoittelu
- oman esityksen tuottaminen ja muokkaaminen myös vertaispalautetta hyödyntäen
- oman kieliprofiilin laatiminen.

Moduuli: Arkipäivän vuorovaikutusta, 2 op LVKA2

- vuorovaikutus- ja asiointiharjoitukset erilaisissa kasvokkaisissa ja monimediaisissa viestintätilanteissa, esim. ostoksilla, viranomaisissa, lääkärissä sekä liikenne-, majoitus- ja ateriapalveluita käytettäessä
- erilaisia suullisia harjoituksia yksin ja ryhmässä
- oman tuotoksen muokkaaminen palautetta hyödyntäen.

Moduuli: Mediat, 2 op LVKA3

- suppea tutkielma, projekti tai portfolio aiheesta, joka liittyy yhteiskuntatietouteen tai kulttuurintuntemukseen tai luonnontieteisiin
- opintojen loppuvaiheessa kieliprofiilin täydentäminen tarpeen mukaan.

5.2.2 Lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa alkava kieli, englannin kieli

Tavoitetasona on lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa alkava oppimäärä A1.2.

Opiskeluympäristö ja työtavat

Vieraan kielen, englannin kielen opintojaksot opiskellaan aikuisten lukiokoulutuksen B3-kielen opintojaksojen yhteydessä. Toinen kotimaisen kielen, ruotsin kielen opintojaksot opiskellaan aikuisten perusopetuksen toisen kotimaisen kielen kurssien yhteydessä.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan käyttäen arviointimerkintöjä S = suoritettu tai H = hylätty. Opiskelija saa halutessaan opintojakson suorituksesta numeroarvioinnin.

Perustason alkeet 1: Minä opiskelemissa englantia, 2 op (LVKB1)

Opintojakson moduuli: Kieleen tutustuminen, 2 op LVKB1, pakollinen

- henkilötietojen ja itseä koskevien perustietojen antaminen
- tervehdykset, keskustelun aloittaminen, kuulumisista kertominen, kysyminen ja vastaaminen
- rutiininomaisten viestien lukeminen ja kirjoittaminen.

Perustason alkeet 2-3: Koulua, arkea ja vapaa-aikaa, 4 op (LVKB2)

Opintojakson moduulit

- Asioiminen ja harrastukset, 2 op LVKB2
- Elinympäristö ja sosiaaliset verkostot, 2 op LVKB3

Moduuli: Asioiminen ja harrastukset, 2 op

- tiedustelujen tekoa, puhelin- tai chat-asiointia
- erilaisten arkipäivän palvelujen käyttöä, kaupassa asiointia, liikennevälineissä käyttäytymistä
- harrastuksiin ja vapaa-ajan viettoon liittyviä vuorovaikutustilanteita
- A1.1 – A1.3 -tasoiset tekstit.

Moduuli: Elinympäristö ja sosiaaliset verkostot, 2 op

- A1.2 -tasoisten tekstin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu
- kaksikielisiin ilmiöihin tutustuminen erilaisissa ympäristöissä
- opiskelijan elinympäristöstä kertova kirjallinen tai suullinen esitys.

5.2.3 Opiskelijan oma äidinkieli

Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa ei ole mahdollisuutta opiskella opiskelijan omaa äidinkieltä. Tarvittaessa opiskelija voi opiskella omaa äidinkieltään hyödyntäen muun oppilaitoksen opetustarjontaa tai kolmannen sektorin tarjoamia opiskelumahdollisuuksia. Oman äidinkielen opinnot ovat LUVA-koulutuksessa opiskelijalle valinnaisia opintoja.

Tavoitteet

Opetuksen päätavoitteena on, että opiskelija ylläpitää ja kehittää oman äidinkielen taitoaan ja saa yleiskuvan kieliyhteisönsä kulttuuripiirteistä. Opiskelijan oman äidinkielen taito kartoitetaan ja tulosten perusteella laaditaan kullekin opiskelijalle henkilökohtainen opiskelusuunnitelma.

Opiskeluympäristö ja työtavat

Opetus perustuu toiminnalliseen kielitaitokäsitykseen, jonka mukaan opiskelija käyttää äidinkieltään monipuolisesti omiin viestintätarpeisiinsa. Opiskelun aikana käytetään autenttista opiskelumateriaalia ja luonnollisia kielenkäyttötilanteita.

Arviointi

Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön sekä monipuolisiin arviointimenetelmiin, esimerkiksi kirjallisiin ja suullisiin kokeisiin, suulliseen ilmaisuun tai muihin näyttötapoihin. Oppimista tukevaa arviointia toteutetaan myös opiskelijan itsearviointin ja vertaisarviointin sekä arviointi- ja kehityskeskustelujen avulla. Opintojakso arvioidaan asteikolla suoritettu - hylätty.

Kieli ja identiteetti, 2 op (LVMAI1)

- luetun ja kuullun ymmärtämisen harjoituksia autenttista materiaalia käyttäen (esimerkiksi elokuva, sanomalehtiartikkeli, kaunokirjallinen teos, uutiset)
- johonkin oman kulttuuripiiriin teokseen perehtyminen ja siitä kertominen suullisesti tai kirjallisesti.

Kirjoittaminen ja nykykulttuuri, 2 op (LVMAI2)

- kieliyhteisön kulttuurisiin ilmiöihin tutustuminen autenttisen materiaalin avulla
- kirjallisen referaatin tai analyysin laatiminen opiskelijan valitsemasta aiheesta.

Puheviestinnän taitojen syventäminen, 2 op (LVMAI3)

- vuorovaikutustilanteiden ominaispiirteitä
- erilaisia vuorovaikutus- ja vertaisarviointilanteita (haastattelu, väittely, kommentointi)
- suullisen esitelmän pitäminen, vertaispalautteen antaminen ja vastaanottaminen.

5.3 MATEMATIIKKA, FYSIIKKA, KEMIA, BIOLOGIA, MAANTIEDE (LVMA, LVFYKE, LVBG)**Opetuksen tavoitteet**

Matematiikan moduuli (LVMA) yhdistetään suomi toisena kielenä ja kirjallisuus – oppimäärän moduulin (LVS5) kanssa.

Opintojaksojen arviointi

Arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä. Opiskelijat oppivat tuntemaan lukiolle ominaisia arviointimenetelmiä. Opintojakso arvioidaan käyttäen arviointimerkintöjä S = suoritettu tai H = hylätty. Opiskelija saa halutessaan opintojakson suorituksestaan numeroarviointin.

5.3.1 Matematiikka, 3 op (LVMA), pakollinen**Opintojakson moduulit**

- Matematiikka, 2 op (LVMA), pakollinen
- Eri tiedonalojen tekstien kirjoittaminen, 1 op (LVS5), pakollinen

Moduuli: Matematiikka, 2 op, (LVMA) pakollinen

- luvut ja laskutoimitukset, algebra, funktiot, geometria, todennäköisyys ja tilastot

Moduuli: Eri tiedonalojen tekstien kirjoittaminen, 1 op, (LVS5) pakollinen

- opiskeluun liittyvien tekstien tuottaminen, esimerkiksi tutkielma, koevastaus, essee tai käsitelmäärittely
- lähteiden käyttö ja tiedon esittäminen visuaalisesti (esim. diagrammi ja taulukko)
- käsitteiden määrittely sekä systemaattinen sanojen johtaminen
- kielenhuolto

5.3.2 Fysiikka ja kemia, 1 op (LVFYKE)

- liike ja voima, värähdys- ja aaltoliike, lämpö, sähkö, luonnon rakenteet
- ilma ja vesi, raaka-aineet ja tuotanto, elollinen luonto ja yhteiskunta
- luonnon tutkimisen taitoja.

5.3.3 Biologia ja maantiede, 1 op (LVBG)

- biologian tutkimustaidot, luonto ja ekosysteemi, elämä ja evoluutio, ihminen, yhteinen ympäristö
- maantieteelliset taidot, Suomen, Euroopan ja maailman jäsentäminen, yhteinen ympäristö
- luonnon tutkimisen taitoja.

5.4 HISTORIA JA YHTEISKUNTAOPPI (LVHY)

Opintojaksojen arviointi

Opintojakso arvioidaan käyttäen arviointimerkintöjä S = suoritettu tai H = hylätty.

5.4.1 Historian perusteita, 2 op (LVHY1), pakollinen

- kulttuurihistorian kausia ja käännekohtia pääpiirteittäin keräily- ja pyyntikulttuurista jälkiteolliseen aikaan ja yksilöllistymiseen
- muuttoliikkeet osana ihmiskunnan historiaa
- historian tekstien lukeminen ja kirjoittaminen: käsitteiden avaaminen ja omien sanastojen tekeminen, tekstin rakennepiirteet, kuvien, karttojen ja tilastojen ymmärtäminen ja tulkitseminen eri sisältöjen yhteydessä.

5.4.2 Suomen yhteiskunta ja kulttuurit, 4 op (LVHY2), pakollinen

Opintojakson moduulit

- Suomen yhteiskunta ja kulttuurit, 2 op (LVHY2), pakollinen
- Kulttuurinen moninaisuus, 2 op (LVS9), pakollinen

Moduuli: Suomen yhteiskunta ja kulttuurit, 2 op (LVHY2) pakollinen

- valta ja vaikuttaminen: valta ja erilaiset vallankäytön muodot, suomalainen demokratia ja poliittinen järjestelmä ja aktiivinen kansalaisuus
- kansalaisen taloustaito
- oikeusvaltio: perusoikeudet, vallan kolmijako (-oppi) ja kansalaisuus
- Suomen kulttuurihistoria ja kansallisvaltion rakentaminen 1800-luvulla
- suomalaisia perinteitä ja tapakulttuuria sekä niiden muotoutuminen vuorovaikutuksessa muiden kulttuurien kanssa
- Suomi osana Pohjoismaita, Eurooppaa ja maailmaa
- moninainen Suomi: vähemmistöt Suomessa
- yhteiskuntaan liittyvien käsitteiden avaaminen ja käsitteiden määrittelyharjoitukset kaikkiin sisältöihin liittyen.

Moduuli: Kulttuurinen moninaisuus, 2 op (LVS9), pakollinen

- suomalaisen kulttuurin peruskäsitteitä, suomalaisia tapoja, perinteitä ja juhlapäiviä
- kulttuurinen moninaisuus ja moninaiset identiteetit: ihmisryhmien monenlaiset ja muuttuvat elämänmuodot, esimerkiksi nuorison ajankohtaiset alakulttuurit: erilaiset nettiyhteisöt
- lyhyt katsaus muutamaan tärkeään nykykirjailijaan
- näkökulmia toiseuden kokemuksiin.

5.5 OPINTO-OHJAUS (LVOP)

Opintojakson arviointi

Opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointeja hyödynnetään tehtäessä kokonaisarvioita opiskelijan opinnoissa suoriutumisesta ja motivoitumisesta lukiokoulutuksessa opiskeluun. Opintojakso arvioidaan asteikolla *suoritettu–hylätty*.

Opintojakson arviointi

Opintojakso arvioidaan käyttäen arviointimerkintöjä S = suoritettu tai H = hylätty.

5.5.1 Opinto-ohjaus, 4 op (LVOP), pakollinen

- henkilökohtainen opiskelusuunnitelma
- opiskelu- ja ongelmanratkaisutaidot
- oppiminen erilaisissa oppimisympäristöissä
- tiedonhankinta ja tiedonkäsittelytaidot
- suulliset ja kirjalliset viestintätaidot
- tieto- ja viestintätekniset taidot
- itsenäiset työskentelytaidot
- vuorovaikutustaidot ja yhteistoiminnallisen oppimisen taidot
- itsearviointi- ja vertaisarviointitaidot
- suomalainen koulutusjärjestelmä.

5.6 VALINNAISET OPINNOT

Valinnaisiin opintoihin voi sisältyä edellä määriteltyjä lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen eri aineryhmien valinnaisia opintoja tai muita Lahden yhteiskoulun aikuislukion tai muun koulutuksen järjestäjän järjestämiä lukio-opintovalmiuksia edistäviä opintoja. Valinnaisiin opintoihin voi sisältyä lukiokoulutuksen pakollisia tai valtakunnallisia valinnaisia opintoja tai koulukohtaisia valinnaisia opintoja. Valinnaisiksi opinnoiksi ohjataan valitsemaan ensisijaisesti kunkin oppiaineen ensimmäisiä moduuleja.

Lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa voidaan järjestää valinnaisia opintoja myös niissä lukion aineissa, joita ei opiskella perusopetuksessa.

Valinnaisiin opintoihin voi sisältyä myös perusopetuksen opintoja. Valinnaisina opintoina suorituista hyväksytyistä perusopetuksen opinnoista opiskelija voi saada todistuksen osallistumalla perusopetuslaissa (38 §) tarkoitettuun erityiseen tutkintoon. Erityisessä tutkinnossa voidaan suorittaa oppiaineen koko oppimäärä tai osia siitä, kuten jonkin vuosiluokan oppimäärä.